

SAVONIA

ammattikorkeakoulu

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

TUKEA EROVANHEMMUUTEEN

Infovideo vanhemmuussuunnitelmasta

TEKIJÄT Annu Hämäläinen
Iida-Sofia Jänkälä
Essi Talander

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala			
Tutkinto-ohjelma Sosionomin tutkinto-ohjelma			
Työn tekijät Annu Hämäläinen, Iida-Sofia Jänkälä ja Essi Talander			
Työn nimi Tukea erovanhemmukseen – Infovideo vanhemmuussuunnitelmasta			
Päiväys	09.09.2022	Sivumäärä/Liitteet	32/4
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani POSOTE20 Tulevaisuuden sotekeskus -hanke			
Tiivistelmä			
<p>Opinnäytetyö toteutettiin kehittämistyönä ja tuotoksena muodostui infovideo vanhemmuussuunnitelmasta. Toimeksiantajana toimi POSOTE20 Tulevaisuuden sotekeskus -hanke. Tämän päivän maailmassa erot ovat yleistyneet ja usein lapsen etu saattaa jäädä erotilanteessa varjoon. Kehittämistyön tavoitteena oli lisätä tietoa vanhemmuussuunnitelmasta sekä tuottaa uusi työväline perheiden kanssa työskenteleville ammattilaisille. Vanhemmuussuunnitelma on suhteellisen uusi materiaali, joten se ei ole vielä kovin laajasti tunnettu. Tähän tarpeeseen pyrittiin vastaamaan tuottamalla infovideo vanhemmuussuunnitelmasta. Infovideota tehdessä pyrittiin toteuttamaan toimeksiantajan toiveet videoon liittyen.</p> <p>Kehittämistyössä hyödynnettiin lineaarista ajattelumallia. Linearisessa mallissa kehittämistoiminta etenee loogisesti ja ennakoitavasti. Siinä eri vaiheet voivat ajoittua päällekkäin, mutta ajattelumallin rakenne ei muutu merkittävästi. Toimeksiantaja antoi infovideolle tietyt kriteerit, joiden pohjalta infovideo toteutettiin. Infovideon sisältö suunniteltiin yhdessä toimeksiantajan kanssa. Infovideossa esiteltiin pääpiirteittäin vanhemmuussuunnitelman sisältö lasten kuvien ja äänien tukiessa kokonaisuutta.</p> <p>POSOTE20 Tulevaisuuden sotekeskus -hankkeella oli tehtävänä jakaa tietoutta muun muassa vanhemmuussuunnitelmasta Pohjois-Savon alueen sote-alan ammattilaisille sekä asiakkaille. Infovideo mahdollisti uuden keinon levittää tietoa vanhemmuussuunnitelmasta. Näin ollen hankkeen yksi tavoite toteutui ja toimeksiantaja hyötyi kehittämistyöstä. Kehittämistyön jatkojalostuksena voisi tutkia vanhemmuussuunnitelman käytön yleisyyttä sekä sen toimivuutta sopuisaan yhteistyövanhemmuuteen.</p>			
Avainsanat Vanhemmuussuunnitelma, erovanhemmus, yhteistyövanhemmus, varhainen tuki, eroaminen			

Field of Study Social Services, Health and Sports	
Degree Programme Degree Programme in Social Services	
Authors Annu Hämäläinen, Iida-Sofia Jänkälä and Essi Talander	
Title of Thesis Support for separation parenting - an informational video about the parenting plan	
Date 09.09.2022	Pages/Appendices 32/4
Client Organisation /Partners POSOTE20 Future Social Security Center project	
<p>Abstract</p> <p>The thesis was created as development work and the outcome was an informational video about the parenting plan. The client was the POSOTE20 Future Social Security Center project. In today's world, divorces have become more common, and often the best interest of the child may be overshadowed in a divorce situation. The goal was to increase information about the parenting plan and produce a new tool for professionals working with families. The parenting plan is a relatively new material, so it is not yet very widely known. This need was tried to be met by producing a video about the parenting plan. While producing, the client's wishes were aimed to be fulfilled regarding the video.</p> <p>In the development work, linear thinking was used, in which the development activities progress logically and predictably. In that, the different phases may overlap, but the structure does not change significantly. The video was produced based on the certain criteria given by the client, and the content of the video was planned together with the client. The contents of the parenting plan were outlined in the video with the pictures and voices of the children supporting the whole.</p> <p>The POSOTE20 Future Social Security Center project was charged with distributing information, among other things, about parenting plans to social security professionals and customers in the North Savo region. The informational video enabled a new way to spread information about the parenting plan. Therefore, one goal of the project was realized and the client benefited from the development work. As a further refinement of the development work, the prevalence of the use of a parenting plan and its functionality for cooperative parenting could be studied.</p>	
<p>Keywords</p> <p>Parenting plan, separation parenting, collaborative parenting, early support, separation</p>	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	VANHEMMUUSSUUNNITELMA EROVANHEMMUUDEN TUKENA.....	6
2.1	Parisuhteen ja vanhemmuuden erottaminen toisistaan	6
2.2	Konfliktiteoreettinen näkemys	7
2.3	Harkitsevan ajattelun reunaehdot.....	8
3	VANHEMPIEN ERO LAPSIPERHEESSÄ.....	8
3.1	Vanhempien ero lapsen näkökulmasta	9
3.2	Ero vanhempien näkökulmasta.....	10
3.3	Eron aiheuttama kriisitilanne	11
3.4	Varhainen tuki eroperheille	12
4	KEHITTÄMISTYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	15
5	KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS.....	16
5.1	POSOTE20 Tulevaisuuden sotekeskus -hanke	16
5.2	Kehittämistyön suunnittelu.....	17
5.3	Kehittämistyön toteutus.....	18
5.4	Kehittämistyön arviointi	19
6	POHDINTA	21
6.1	Pohdinta suhteessa tavoitteisiin.....	22
6.2	Eettisyys ja luotettavuus.....	23
6.3	Ammatillinen kasvu	24
6.4	Tuotoksen hyödynnettävyys ja kehittämisideat	25
	LÄHTEET	27
	LIITE 1: INFOVIDEON KÄSIKIRJOITUS	30
	LIITE 2: KYSELY VANHEMMUUSSUUNNITELMAN INFOVIDEOSTA	31
	LIITE 3: LUPALOMAKE LASTEN KUVAUKSEEN JA ÄÄNITYKSEEN	32
	LIITE 4: LINKKI INFOVIDEOON	33

1 JOHDANTO

Nykypäivänä eroaminen on yleistynyt ja kyseessä on hyvin arkipäiväinen tapahtuma (Sinkkonen 2011, 173). Erolla tarkoitetaan parisuhteen päättymistä, ja se on koko ajan yleistynyt ilmiö yhteiskunnassamme. Avio- tai avoliiton päättymisellä on vaikutuksia koko perheeseen ja voisi arvioida jokaisen suomalaisen kohtaavan erotilanteita kohdistuen itseensä tai lähimmäisiinsä elämänsä aikana. (Kääriäinen, Hämäläinen ja Pölkki 2009, 11, 23.)

Sosiaali- ja terveysministeriö on kehittänyt vanhemmuussuunnitelman, mitä Terveysten ja hyvinvoinninlaitos edistää (Valtioneuvosto 2017). Vanhemmuussuunnitelma on eräänlainen työmenetelmä erotilanteisiin, jota vanhemmat voivat käyttää keskenään tai työntekijän avustuksella. Vanhemmuussuunnitelmaa voidaan käyttää viestintävälineenä vanhempien ja lastenvalvojan välillä, keskustelun ohjaajana tai ajatuksien herättelijänä. Vanhemmat ja ammattilaiset pystyvät hyödyntämään vanhemmuussuunnitelmaa monipuolisesti. (Haavisto 2018, 6.)

Vanhempien erotessa on tyypillistä, että lapsi kokee eräänlaisen kriisin, jolloin oikea-aikainen tuki tilanteeseen on tärkeää (Sinkkonen 2011, 173). Kaukoluodon (2010, 218–219) mukaan varhaisessa tuessa pitää huomioida eettisyys. Varhaista tukea antaessa on tärkeää kunnioittaa henkilön subjektiivutta. Varhainen tuki on prosessinomaista työskentelyä, joka tapahtuu tilannekohtaisesti ja paikallisesti. (Kaukoluoto 2010, 218–219.)

Eri konteksteissa lapsi määritellään yleensä alle 18-vuotiaiksi. Tästä hyvänä esimerkkinä toimii lastensuojelulaki (lastensuojelulaki 2007, § 6). Tässä työssä tarkoitetaan lapsella alle seitsemänvuotiaasta lasta. Vaikka kehittämistyössä keskitytään alle kouluikäisiin lapsiin, pystyy teoriaa soveltamaan myös vanhempiin lapsiin.

Opinnäytetyön aiheena on infovideo vanhemmuussuunnitelmasta ja opinnäytetyö toteutetaan kehittämistyönä. Työn toimeksiantajana toimii POSOTE20 Tulevaisuuden sotekeskus -hanke. POSOTE20 Tulevaisuuden sotekeskus -hankkeen tavoitteena on edistää sote-uudistuksen muutoksia (POSOTE20 s.a.a). Sote-uudistuksella pyritään selkeyttämään palvelujärjestelmää (Valtioneuvosto s.a.).

Aihe on valikoitunut yhteydenpidon aikana toimeksiantajan kanssa. Heidän kanssaan keskusteltaessa on noussut esiin tarve jakaa tietoa vanhemmuussuunnitelmasta, jotta eroperheiden vanhemmuuden tukemiseen saataisiin laajemmin käyttöön kyseinen työväline. Kehittämistyön tuotoksena tehdään tuotekehittelyä infovideo vanhemmuussuunnitelmasta. Yhteyshenkilöinä toimivat POSOTE20 Tulevaisuuden sotekeskus -hankkeen ennaltaehkäisyn osion perhekeskuspalveluiden hankesuunnittelijat.

Kehittämistyön tarkoituksena on tuottaa infovideo vanhemmuussuunnitelmasta. Infovideon tavoitteena on lisätä ammattilaisten tietämystä vanhemmuussuunnitelmasta, jota he voivat käyttää eri työkentillä, esimerkiksi neuvolassa, perhetyössä ja varhaiskasvatuksessa. Vanhemmuussuunnitelmasta kasvava tieto mahdollisesti lisää sen käyttöä. Tavoitteena on nostaa

lapsi keskiöön vanhempien erotilanteessa sekä herättää katsoja pohtimaan lapsen näkökulmaa muuttuvassa elämäntilanteessa.

2 VANHEMMUUSSUUNNITELMA EROVANHEMMUUDEN TUKENA

Alankomaissa on ollut käytössä jo vuodesta 2009 vastaavanlainen vanhemmuussuunnitelma kuin Suomessa. Bruijin, Poortman ja van der Lippe (2018, 394–400) ovat tutkineet vanhemmuussuunnitelman tehokkuutta ja vaikutuksia lapsiperheisiin. Tutkimuksessa huomattiin, että vanhemmuussuunnitelman pakollisuus avioeron yhteydessä lisäsi vanhempien motivaatiota laatia kirjallisia sopimuksia lastensa asioista.

Sosiaali- ja terveysministeriö on kehittänyt vanhemmuussuunnitelman työvälineeksi eronneille vanhemmille lastensa asioista sopimiseen, jonka käyttöä Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos edistää (Valtioneuvosto 2017). Vanhemmuussuunnitelma ei ole virallinen asiakirja, eikä se näin ollen päde juridisesti. Vanhemmuussuunnitelma on kolmeosainen: Ensimmäisessä osassa käsitellään vanhemmille suunnattua tietoa erovanhemmuuteen liittyen. Toisessa osassa ohjeistetaan vanhempia vanhemmuussuunnitelman laadintaan. Viimeinen osa sisältää täytettävän vanhemmuussuunnitelmalomakkeen. (Haavisto 2019, 59–60.)

Suunnitelman alussa vanhempia herätellään pohtimaan omaa lastaan/lapsiaan ja heidän yksilöllisiä tarpeitansa. Vanhemmuussuunnitelma on jaettu viiteen eri osioon. Ensimmäinen osio nostaa lasta keskiöön ja käsittelee lapsen tarpeita, kuten yksilöllisiä ominaisuuksia. Toisessa osiossa käsitellään yhteydenpitoon liittyviä asioita, kuten vanhempien keskinäisen kommunikoinnin sääntöjä ja kannustetaan tekemään suunnitelma asiasta. (Haavisto 2019, 60; STM s.a.)

Kolmannessa osiossa käsitellään asumisjärjestelyitä, kuten lapsen viettämää aikaa kummankin vanhemman luona. Neljännessä osiossa on taloudelliset asiat, kuten taloudellisen vastuun jakaminen. Viidennessä osiossa käsitellään lapsen koulunkäyntiin ja päiväkotiin liittyviä asioita, kuten vanhempien ja koulun tai päiväkodin välistä viestintää. Viimeisessä osiossa käsitellään muita lapsen kasvatukseen liittyviä kysymyksiä, kuten lääkinnälliset asiat, uskonto ja lemmikkieläimet. Vanhemmuussuunnitelmassa on myös erillinen osio nuoren vanhemmille. (Haavisto 2019, 60; STM s.a.)

Vanhemmuussuunnitelma pohjautuu kolmeen eri teoreettiseen näkökulmaan. Näitä näkökulmia ovat konfliktiteoreettinen näkemys, parisuhteen ja vanhemmuuden erottaminen toisistaan sekä harkitsevan ajattelun reunaehdot. (Haavisto 2019, 60.) Näitä näkökulmia avataan seuraavien otsikoiden alla.

2.1 Parisuhteen ja vanhemmuuden erottaminen toisistaan

Parisuhteen päättyessä lapsi tulisi asettaa neutraaliksi osapuoleksi, joka saa rauhassa käsitellä eroprosessia joutumatta vanhempien välikädeksi (Kiaanmaa 2008, 95). Parisuhteen päättyminen ei tarkoita vanhemmuuden päättymistä. Tulisikin hahmottaa, että vaikka parisuhde päättyy, niin vanhemmuus jatkuu. Erosta huolimatta vanhempia yhdistää edelleen vanhemmuus heidän lapseensa. Vanhemmuuden jatkuminen eron jälkeenkin ja suhteen ylläpitäminen lapseen on avainasemassa. (Haavisto 2019, 61–63.)

Parisuhteen haasteisiin olisi hyvä hakea ammattilaisten apua jo varhaisessa vaiheessa. Tällöin tilanne ei pääse kriisiytymään ja asioiden selvittäminen on vielä todennäköisempää. Erimielisyydet ja vaikeudet kuuluvat tiettyssä määrin jokaiseen lähisuhteeseen ja onkin harjoitusta vaativa taito oppia kohtaamaan nämä vaikeudet. Ammattiavusta huolimatta toisinaan pariskunnat päätyvät eroon, mutta ammattilaiselta saatujen neuvojen avulla vanhemmat saattavat kyetä yhteistyöhön. Vanhempien välinen yhteistyö palvelee myös lapsen hyvinvointia tilanteessa. (Haavisto ja Kekäle 2017, 180–182.)

Erosta huolimatta vanhempien odotetaan kykenevän yhteistyöhön lapsensa asioiden hoitamisessa. Vanhempien ei välttämättä tarvitse olla päivittäin tekemisissä toistensa kanssa, mutta asioista keskustelun olisi suotavaa onnistua. (Kiiänmaa 2008, 130.) Omalla asenteella on suuri merkitys siihen, pystyykö toisen näkemään yhteisen lapsen toisena vanhempana vai ristiriitoja aiheuttavana tekijänä (Haavisto 2019, 64).

2.2 Konfliktiteoreettinen näkemys

Konfliktiteoreettinen näkemys pohjautuu konfliktiteoriaan, mikä käsittelee konfliktia laajasti kuten esimerkiksi konfliktin luonnetta, syntyperää, syitä, dynamiikkaa, kehittymistä sekä konfliktien ratkaisua. Yksinkertaisesti konfliktiteoria käsittelee erilaisia konflikteja ja sitä, kuinka niitä voidaan ratkaista eri tavoin. Konfliktiteoriassa nostetaan esiin henkilöiden toimintatapoja- ja malleja sekä konfliktien eri muotoja. (Ervasti ja Nylund 2014, 41.)

Konfliktiteoria on laaja-alainen ja se perustuu moneen eri tieteenalaan. Konfliktiteoreettinen näkemys rakentuu useista eri teorioista ja malleista, jotka ovat keskenään erilaisia ja muodostavat toimivan kokonaisuuden. Jokainen ala pystyy soveltamaan konfliktiteoriaa tilanteeseen ja aiheeseen sopivaksi. (Ervasti ja Nylund 2014, 42.)

Konfliktiteoriaa on tarkasteltu kahdesta eri näkökulmasta, virallisen oikeuden näkökulmasta sekä vaihtoehtoisesta näkökulmasta. Virallisen oikeuden näkökulmassa käsitellään henkilöiden oikeusturvaa ja juridisia palveluita. Vaihtoehtoisessa näkökulmassa huomioidaan henkilöiden tunteet ja tarpeet sekä konfliktien ratkaisujen eri keinot. Molemmissa näkökulmissa käytetään samoja termejä eri asiayhteyksissä. Virallisen oikeuden näkökulmassa painopiste on juridiikassa, kun taas vaihtoehtoisessa näkökulmassa korostetaan sovinnollisen ratkaisun menetelmiä. (Ervasti ja Nylund 2014, 43–44.)

Mooren ympyrämalli jäsentelee konfliktien syitä ja sen yksi syykokonaisuus on suhdekonfliktit. Suhdekonflikteissa tyypillistä ovat tunteiden vuoristorata, kommunikaation virheellisyydestä johtuvat väärinkäsitykset sekä ennakkoluulot. (Ervasti ja Nylund 2014, 14–15.) Ihmissuhteissa ja kommunikoinnissa tärkeitä elementtejä ovat puhuminen ja vaikeneminen, joiden välillä voi olla haastavaa tasapainoilla. Henkilö saattaa vaistomaisesti suodattaa sanomisiaan arvioidessaan toisen reaktioita tai toisaalta ottaa tarpeettomia asioita esiin keskusteluun. (Haavisto ja Kekäle 2017, 180.)

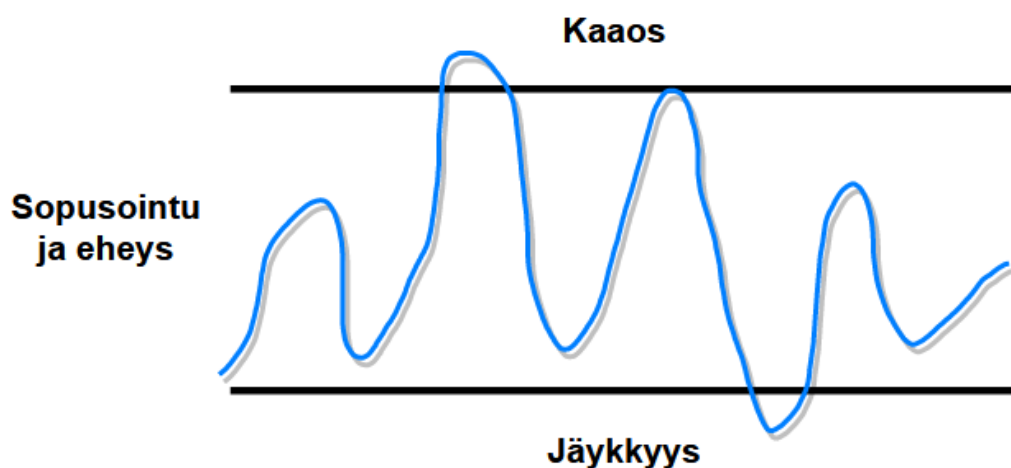
2.3 Harkitsevan ajattelun reunaehdot

Harkitsevan ajattelun reunaehdot pohjautuvat Daniel J. Siegelin kehittämään sietokyvyn ikkunaan. Sietokyvyn ikkunan sisällä henkilön mieli on levollinen, mutta reunoihin törmätessä nousee pintaan kiihtyneisyys tai lamaantuneisuus. Jokaisen oma henkilökohtainen sietokyvyn ikkuna on erilainen, toisilla sietokyvyn ikkuna on suurempi ja sitä kautta henkilö pystyy sietämään vastoinikäymiä paremmin kuin pienemmän sietokyvyn ikkunan omaava henkilö. Mikäli henkilön sietokyvyn ikkuna on pieni, reagoi hän herkästi vastoinikäymiin, mikä osaltaan aiheuttaa haasteita elämään. (Siegel 2016, 252–254.)

Siegel (2016) kuvaa sietokyvyn ikkunan ja eheytyksen joen käsittelevän samaa asiaa. Eheytyksen joen penkereitä ovat jäykkyys ja kaaos, joiden välissä mieli virtaa levollisesti. Mielen törmätessä joen penkereisiin henkilö reagoi voimakkaasti turhautuen tai lamaantuen. Mitä kauempana penkereet ovat toisistaan, sitä enemmän henkilö sietää vastoinikäymiä. (Siegel 2016, 137–140.)

Vanhemmuussuunnitelmassa sietokyvyn ikkuna on huomioitu kysymysten asettelussa sekä lukijan puhuttelussa, joilla tuetaan vanhempia käymään keskustelua lastensa asioista. Lukijalle annetaan myös ohjeita tilanteeseen, jolloin henkilö ylittää oman sietokyvyn ikkunansa ja heitä kannustetaan tekemään suunnitelmaa vain ollessaan sietokyvyn ikkunassaan. (Haavisto 2019, 63–64.)

Kuviossa 1 on kuvattuna Siegelin (2016) eheytyksen joki. Vaakasuuntaiset viivat kuvaavat joen penkereitä, joita ovat kaaos ja jäykkyys. Penkereiden väliin jää sopuinnun ja eheyden tila, jossa mieli suurimmaksi osaksi virtaa. Mielen virtausta kuvaa sininen viiva. Välillä ärsykkeet saavat mielen reagoimaan ja törmäämään joen penkereisiin, mistä seuraa turhautumista tai lamaantumista.

KUVIO 1. Eheytyksen joki (mukaillen Siegel 2016, 140.)

3 VANHEMPIEN ERO LAPSIPERHEESSÄ

Tässä kehittämistyössä erolla tarkoitetaan parisuhteen päättymistä, mikä onkin yhä kasvava ilmiö yhteiskunnassamme. Avio- tai avoliiton päätyminen vaikuttaa koko perheeseen ja voisi arvioida

jokaisen suomalaisen kohtaavan erotilanteita kohdistuen itseensä tai lähimmäisiinsä elämänsä aikana. (Kääriäinen ym. 2009, 11, 23.)

Tilastokeskuksen tilastojen mukaan vuonna 2020 avioeroja eri sukupuolta olevien välillä oli 13 390 kappaletta. Avioliittoja on puolestaan solmittu samana vuonna 21 687 kappaletta. (Tilastokeskus 2021.) Ruisman (2018) pro gradusta käy ilmi, että avioero on prosessi, jonka työstämiseen on tärkeää saada tukea niin ammattilaisilta kuin vertaisiltaankin. On myös tärkeää käsitellä eroa itsensä kanssa sekä hyväksyä se. (Ruisma 2018, 54.)

Huovinen (2021) on tutkinut pro gradussaan rinnakkaisvanhemmuuden turvallisuuteen liittyviä seikkoja. Erotilanteessa lapsen turvallisuudenkokemusta voivat vaarantaa muun muassa vanhempien keskinäiset ristiriidat, lapsen tarpeiden huomiotta jättäminen ja väkivallan eri muotojen kohtaaminen. (Huovinen 2021, 56.)

Oren ja Hadomi (2020) ovat tutkineet eri maiden avioerotilastoja. He ovat luoneet Let's Talk Divorce -pelin, jonka tarkoituksena on auttaa vanhempia ja lapsia käsittelemään eron herättämiä tunteita sekä vaikutuksia perheeseen. Peliä voidaan käyttää eroperheiden kanssa myös erilaisissa palveluissa ja terapioissa työvälineenä. (Oren ja Hadomi 2020, 148.) Bertelsen (2021) on tehnyt kvalitatiivisen tutkimuksen, joka tutkii ”No kids in the middle” -ohjelmaa. Ohjelma on tarkoitettu konfliktitilanteissa oleville avioeroperheille. Ohjelman tarkoituksena on vähentää konfliktitilanteita ja oppia yhteisvanhemmuuden malli. (Bertelsen 2021, 292.)

Michelle Moon (2011) on tutkinut vanhempien näkemyksiä avioeron vaikutuksesta lapseen. Tutkimuksesta käy ilmi, että edelleen naimisissa olevat vanhemmat näkevät avioeron vaikutukset lapseen negatiivisempina, kuin eronneet vanhemmat. Myös vanhempien omilla kokemuksilla tuntuu olevan vaikutusta suhtautumiseen. Ne, joiden omat vanhemmat ovat pysyneet naimisissa, näkevät eron vaikutukset negatiivisempina, kuin vanhempien eron kokeneet. (Moon 2011, 344–349.)

3.1 Vanhempien ero lapsen näkökulmasta

Eroja tapahtuu Suomessa vuosittain runsaasti. Eron vaikutukset ulottuvat koko perheeseen ja niitä on tutkittu paljon. Tyypillisesti ero aiheuttaa lapsen elämään ohi menevän kriisin, mutta uuteen tilanteeseen sopeutuminen tapahtuu ajan kuluessa. Lapsen reagointi eroon on yksilöllistä. (Sinkkonen 2011, 173.)

On tärkeää hahmottaa, että jokainen ero on omanlaisensa. Lapsi ei välttämättä reagoi voimakkaasti itse eroon vaan sitä edeltäneisiin ja siitä seuraaviin tapahtumiin. Tapauksissa, joissa perhetilanne on ollut todella kuormittava ennen vanhempien eroa, voi lapsen oireilu vähentyä entisestään. Mikäli vanhempien riitely jatkuu vielä eron jälkeen, on eron aiheuttamasta kriisistä toipuminen lapselle haastavaa. (Sinkkonen 2011, 174.)

Eroon päätyneet vanhemmat käyvät monesti läpi voimakkaita tunteita mikä vaikuttaa lasten kokemusten näkemiseen ja hyväksymiseen. Eron keskellä olevien vanhempien kyky mentalisointiin on hetkellisesti madaltunut. (Sinkkonen 2011, 173.) Mentalisaatio tarkoittaa kykyä ymmärtää toisen mielen yksilöllisyyttä ja itsenäisyyttä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ihminen yrittää ymmärtää toisen yksilön kokemukset hänen käytöksensä taakse. (Pajulo ja Pyykkönen 2011, 71–

73.) Erokriisin keskellä olevien vanhempien on haastavaa tarjota lapselle emotionaalista tukea, joka olisi tärkeää lapsen tilanteeseen sopeutumisen kannalta. Koska aihe on monesti vanhemmille kipeä ja akuutti, on heidän haastavaa asettua lapsen asemaan ja näin ollen oletetaan lapsen sopeutuvan tilanteeseen. (Sinkkonen 2011, 173.)

Vanhemmuussuunnitelman tavoitteena on auttaa vanhempia rakentamaan keskustelua heidän lapsensa olemuksesta, ominaisuuksista ja tarpeista, jonka lopputuloksena pyritään löytämään näihin tarpeisiin sopivat ratkaisut. Vanhemmuussuunnitelma ohjaa vanhempia pohtimaan oman lapsensa tarpeita ja tämä on huomioitu muun muassa kysymysten asettelussa. Suunnitelmassa korostetaan molempien vanhempien tärkeyttä lapselle sekä lupaa rakastaa molempia vanhempia. (Haavisto 2019, 62–63.)

Suomi on allekirjoittanut Yhdistyneiden Kansakuntien lapsen oikeuksien sopimuksen, jonka mukaan lapsen näkemykset häntä koskevissa asioissa on otettava huomioon hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti (Yleissopimus lapsen oikeuksista 1991, § 12). Vanhemmuussuunnitelmassa tämä on otettu huomioon nuorten vanhemmille suunnitellussa osiossa, jonka tavoitteena on osallistaa nuori suunnitelman tekemiseen (Haavisto 2019, 60). Osallisuus tarkoittaa tiedon saantia itseä koskevista asioista ja mielipiteen ilmaisemisen mahdollisuutta, joiden avulla yksilö pystyy vaikuttamaan omiin asioihinsa. Lapsella on juridinen oikeus osallisuuteen, joka on määritetty Yhdistyneiden Kansakuntien lapsen oikeuksien sopimuksessa ja perustuslaissa. (Pajulammi 2014, 141–142.)

Vuoroviikoin asuminen vanhempien luona on lisääntynyt viime vuosien aikana eri ikäisten lasten keskuudessa. Tällä tavoin pystytään monessa tapauksessa välttymään tilanteelta, jossa lapsi joutuu valitsemaan toisen vanhemmista. (Sinkkonen 2011, 173–175.) Isät ovat entistä aktiivisempia huoltajuuksasioissa mikä on osaltaan lisännyt vuoroviikko asumisen yleistymistä. Lapsen etu on saada mahdollisuus säilyttää tiiviit suhteet molempiin vanhempiinsa. Tiiviit suhteet lapsen ja vanhemman välillä ovat tärkeämpiä kuin päivälleen tarkka toteutus vuoroviikko asumisessa. (Sinkkonen 2011, 179–180.)

3.2 Ero vanhempien näkökulmasta

Erotilanteeseen suhtautumiseen vaikuttavat vanhempien omat kiintymyssuhdemallit.

Kiintymyssuhdemallissa kiintymyssuhteet jaetaan karkeasti välttelevästi, ristiriitaisesti ja turvallisesti kiintyneisiin. Välttelevästi kiintynyt aikuinen pyrkii peittämään omat tunteensa, mutta vihamielisyys saattaa paistaa läpi, eikä hän tunne tarvitsevansa tukea tilanteeseensa. Ristiriitaisesti kiintynyt aikuinen saattaa kokea voimakasta eroahdistusta, joka näkyy ongelmina sopeutua uuteen tilanteeseen. Turvallisesti kiintyneellä aikuisella on työkaluja sopeutua uuteen tilanteeseen ja hän pystyy ottamaan apua vastaan. (Sinkkonen 2011, 175–176.)

Vanhempien tuntemukset eron keskellä saattavat edetä hyvin eri tahtiin. Toinen etenee muuttuneessa elämäntilanteessa huomattavasti nopeammin kuin toinen. Tällöin vanhempien välisen luottamuksen tärkeys lastensa huolenpidosta korostuu. Erimielisyyksistä huolimatta luottamus toisen vanhemmuuteen olisi tärkeää säilyttää. Etävanhemmuudesta huolimatta vanhemman ja lapsen suhde voi säilyä yhtä läheisenä ja lämpimänä kuin lähivanhemman kanssa. (Hokkanen 2005, 171.)

Vaikka ero on vanhemmille itselleen kipeä ja haastava tilanne, on heidän tehtävänänsä kuitenkin kantaa vastuu lapsistaan ja auttaa heidät selviämään kriisistä. Tätä tehtävää helpottamaan tarvitaan tukea ja työkaluja, joita esimerkiksi sosiaali- ja terveysala tarjoavat. (Kiianmaa 2008, 92–93.) Tästä esimerkkinä voisikin toimia vanhemmuussuunnitelma. Vanhemmuussuunnitelma auttaa vanhempia konfliktinhallinnassa sekä mahdollistaa asioiden rauhassa pohtimisen ja sopimisen, mikä osaltaan lisää vanhempien välistä luottamusta. Vanhemmuussuunnitelman avulla pystytään tukemaan vanhempia kantamaan vastuu lastensa asioista. (Haavisto 2019, 64.)

On tärkeää tiedostaa jokaisen tarvitsevan toisia ihmisiä ja tukea jossain vaiheessa elämäänsä. Avun ja tuen ei välttämättä tarvitse olla ammattiapua, vaan tukena voi toimia myös läheiset ihmiset. Vanhemmille läheiset ihmiset eivät yleensä kykene antamaan syvällistä ja puolueetonta apua tilanteeseen, jolloin ammattiavun hakeminen voi olla hyvä ratkaisu. (Kiianmaa 2008, 130.) Sosiaalihuoltolaissa säädetään, että kunnan on järjestettävä esimerkiksi kasvatus- ja perheneuvontaa (Sosiaalihuoltolaki 2014, §14).

3.3 Eron aiheuttama kriisitilanne

Ero voi olla monialainen kriisitilanne. Jokainen perheenjäsen reagoi eroon omalla tavallaan, toiset voimakkaammin kuin toiset. Usein parisuhteen päättymisen koetaan pelottavana asiana, sillä eron myötä tulevaisuuden näkymät muuttuvat täysin. (Kiianmaa 2008, 43.)

Useat eri tutkijat ovat tutkineet kriisiteorioita ja osoittaneet, että kriisireaktiot ovat yllättävän samanlaisia. Tutkijat ovat osoittaneet, että akuuttien kriisien kehitys voidaan jakaa tyypillisesti toistuviin vaiheisiin. Johan Cullbergin kriisiteoria on yleisimmin käytetty akuutteihin kriiseihin liitettävä teoria. Kriisiteoria jaetaan neljään osaan, shokkivaihe, reaktiovaihe, korjaamisvaihe ja uudelleen suuntautumisen vaihe. (Cullberg 1984, 22–23.)

Akuutti shokkivaihe on vain hetkellinen, joka kestää pienestä hetkestä muutamaan vuorokauteen. Tietoisuus todellisuudesta on hämärän peitossa. Ulospäin henkilö saattaa näyttää rauhalliselta, mutta pinnan alla olemus on kaoottinen. Shokkivaiheessa henkilön käytös voi olla hyvin poikkeavaa tavallisesta. Tyypillistä käytöstä shokkivaiheessa on huutaminen, asioiden sanominen, joita ei tarkoituksenaan, itsetuhoisuus ja materiaalien hajottaminen. Tilanteen tasaannuttua henkilön on vaikea myöhemmin muistaa mitä shokkivaiheessa on tapahtunut tai sanottu. (Cullberg 1984, 23.)

Shokkivaiheen jälkeen Cullbergin kriisiteorian mukaan siirrytään reaktiovaiheeseen, joka kestää usein yhdestä kuukaudesta kuukausiin. Reaktiovaihe alkaa, kun henkilö sisäistää tapahtuneen tai tapahtuvan tilanteen. Tässä vaiheessa kriisitilanteessa oleva henkilö alkaa pohtimaan sopeutumista tulevaan. Reaktiovaiheessa käynnistyy puolustusmekanismit, joita on erilaisia kuten surureaktio, torjunta sekä voimakkaiden tunteiden eristäminen. (Cullberg 1984, 23–25.)

Korjaamisvaihe kestää kriisin alusta kuukaudesta yhteen vuoteen. Henkilö alkaa pohtimaan tulevaisuuttaan eikä ajatusten keskiössä ole vain kriisi ja siihen liittyvät tapahtumat. Kriisistä eteenpäin siirtyminen vaatii sen, että henkilö on hyväksynyt oman tilanteensa. Ellei kriisitilanteessa oleva henkilö pysty hyväksymään tilannettaan ja siitä on kulunut jo aikaa, tulee henkilön hakea ammattiapua. Korjaamisvaihe on kriittinen sillä henkilöllä tulisi olla todellinen käsitys kriisistään, jotta hän kykenee ylittämään sen. (Cullberg 1984, 27.)

Kynnys hakeutua ammattiauttajien pariin, eli psykologien ja psykoterapeuttien vastaanotolle on madaltunut vuosien saatossa (Kiianmaa 2008, 42–44). Korjaamisvaiheessa ammattilaisen tulee hyväksyä asiakkaan surun ja vihan tuntemukset. On kuitenkin tärkeää jossain määrin kannustaa osapuolia kohti tulevaisuutta ja keskittymään uuden elämän rakentamiseen. (Kiianmaa 2008, 60.)

Uudelleen suuntautumisen vaiheessa henkilö on hyväksynyt kriisin osaksi itseään. Itsetunto on tasapainottunut ja menneet pettymykset on selätetty. Uudelleen suuntautumisen vaihe tarkoittaa, että henkilö on pystynyt käsittelemään kriisin. Koettu kriisi voidaan kokea myöhemmin hetkellisenä ahdistuksena, mutta kriisi on muuttunut osaksi henkilön elämää. Jälkeenpäin henkilö saattaa ymmärtää kriisin eri tavalla kuin tapahtumahetkellä. (Cullberg 1984, 29.)

3.4 Varhainen tuki eroperheille

Kaukoluodon (2010, 218–219) mukaan varhainen tuki pitää sisällään eettisyyttä. Onkin tärkeää ymmärtää ihmisen yksilöllisyys sekä auttaa ja tukea henkilöä hänen omien ehtojensa mukaan. Henkilön subjektiivisuuden kunnioittaminen on merkittävä asia varhaisen tuen antamisessa. Varhainen tuki on prosessinomaista työskentelyä, joka tapahtuu tilannekohtaisesti ja paikallisesti. (Kaukoluoto 2010, 218–219.) Tässä kehittämistyössä peilataan varhaista tukea eroperheiden tilanteiden auttamiseen ennen niiden kriisiytymistä.

Huolen vyöhykkeistö on työväline, jota ammattilaiset voivat hyödyntää arvioidessaan oman huolensa astetta. Huolen vyöhykkeistöä voidaan hyödyntää helposti moniammatillisessa yhteistyössä, jolloin varhainen puuttuminen on usein sujuvampaa. Huolen vyöhykkeistö koostuu seitsemästä eri osiosta, jotka jakautuvat huolettomaan tilanteeseen, pieneen huoleen, harmaaseen vyöhykkeeseen ja suureen huoleen. (Eriksson ja Arnkil 2009, 25.)

TAULUKKO 1. Huolen vyöhykkeistö. (Eriksson ja Arnkil 2009, 25.)

HUOLETON TILANNE	PIENI HUOLI		HARMAA VYÖHYKE		SUURI HUOLI	
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Ei lainkaan huolta.	Pieni huoli tai ihmettely käynyt mielessä; luottamus omiin mahdollisuuksiin vahva.	Huoli tai ihmettely käynyt toistuvasti mielessä; luottamus omiin mahdollisuuksiin hyvä. Ajatuksia lisävoimavarojen tarpeesta.	Huoli kasvaa; luottamus omiin mahdollisuuksiin heikkenee. Mielessä toivomus lisävoimavaroista ja kontrollin lisäämisestä.	Huoli tuntuva; omat voimavarat ehtymässä. Selvästi koettu lisävoimavarojen ja kontrollin lisäämisen tarve.	Huolta paljon ja jatkuvasti; lapsi/nuori vaarassa. Omat keinot loppumassa Lisävoimavaroja ja kontrollia saatava mukaan heti.	Huoli erittäin suuri; lapsi/nuori välittömässä vaarassa. Omat keinot lopussa. Muutos lapsen tilanteeseen saatava heti.

Huolettomassa tilanteessa ammattilaisella ei ole herännyt huolta lainkaan. Pienen huolen osiossa ammattilaisella on noussut pientä huolta asiakkaan tilanteesta ja ajatuksia lisävoimavarojen tarpeesta kuten konsultaatiosta on herännyt. Pienen huolen osiossa varhaisella tuella pystytään vaikuttamaan tilanteisiin. Harmaalla vyöhykkeellä ammattilaisen omat keinot alkavat käydä vähiin huolen kasvaessa edelleen. Tässä osiossa ammattilaisen saattaa olla haastavaa tasapainotella tämänhetkisten tukitoimien ja lisäavun pyytämisen välillä, mikä voi lisätä työn kuormittavuutta. Suuren huolen osiossa huoli asiakkaan tilanteesta on jo todella suuri. Tällöin huoli asiakkaan turvallisuudesta on todellinen ja tukitoimien järjestäminen on välttämätöntä. Tämä osio on monesti ammattilaiselle selkeämpi oman toiminnan kannalta, koska tilanne vaatii jo selkeää puuttumista. (TAULUKKO 1; Eriksson ja Arnkil 2009, 25–26.)

Varhaista tukea toteutetaan laaja-alaisesti kaikissa ympäristöissä, joissa lapset ja perheet asioivat, kuten neuvoloissa, varhaiskasvatuksessa ja kouluissa. Se on taloudellisesti tehokkaampaa kuin korjaava työskentely ja sitä toteutettaessa on mahdollista estää tilanteiden kriisiytyminen. Varhaisen tuen tunnusmerkkejä ovat sensitiivinen työskentely matalalla kynnyksellä kunnioittaen perheen yksityisyyttä. Varhainen tukeminen voidaan jakaa huolen tunnistamiseen, puheeksi ottamiseen ja korjaaviin toimenpiteisiin, jotka limittyvät tiiviisti toisiinsa. (Taskinen 2010, 46.)

Ensimmäisiä askeleita varhaisessa tukemisessa on huolen tunnistaminen. Ammattilaisilla on monesti käytössään huolen vyöhykkeistö -työkalu, johon he pystyvät peilaamaan omia tuntemuksiaan tilannetta kohtaan. Ammattilaisen subjektiivinen huoli on myös avainasemassa varhaisen tuen työskentelyssä. Ammattilaisella on vastuu huolen puheeksi ottamisesta ja jatkotuen järjestämisestä. (Taskinen 2010, 46–47.)

Varhaisen tukemisen seuraava vaihe on huolen puheeksi ottaminen sekä lapsen että hänen vanhempiansa kanssa. Tässä vaiheessa korostuu sensitiivisyys esimerkiksi tilan valinnan ja kunnioittavan keskustelun muodossa. On tärkeää huomioida asiakkaan yksityisyys siten, että tila on rauhallinen ja ulkopuoliset eivät kuule keskustelua. Puheeksi ottamisen vaiheessa ammattilaisen ja asiakkaan välille on tarkoituksena luoda luottamuksellinen suhde, joka edistää asioiden hoitamista ja on näin ollen lapsen etu. (Taskinen 2010, 47–48.)

Varhaisen tukemisen viimeinen vaihe on korjaavien toimenpiteiden toteuttaminen, jossa oikea ajoitus korostuu. Oikealla ajoituksella on mahdollista vähentää vanhempien kokemaa stressiä, joka vaikuttaa positiivisesti vanhemman ja lapsen väliseen suhteeseen. Vanhempien omien toimintatapojen muuttaminen vaikuttaa usein prosessin kulkuun ja keston positiivisesti. (Taskinen 2010, 48–49.) Esimerkkinä korjaavasta toimenpiteestä vanhempien eroprosessin keskellä voisi toimia lapsen ohjaaminen lasten eroryhmään keskustelemaan omista tunteistaan sekä käsittelemään uutta elämäntilannetta.

Kiinassa on tehty tutkimus, jonka mukaan vanhempien stressi on yhteydessä lasten käytöshäiriöihin. Vanhempien kokema stressi vaikuttaa myös vanhemmuuteen. Tutkimus osoitti, että varhaisella tuella, kuten vanhemmuustaitoja harjoittelemalla ja lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen paranemisella oli suuri vaikutus vanhempien stressin kokemiselle. (Mak, Yin, Li, Cheung ja Oon 2020, 2993–3003.)

Varhaisen tuen työskentelyllä on tarkoituksena tukea perheen tilannetta matalan kynnyksen palveluiden avulla, ehkäisten lastensuojeluasiakkuuden tarvetta. Joissain tapauksissa lastensuojelun tarve kuitenkin ilmenee esimerkiksi lapsen hoidon ja huolenpidon laiminlyöntinä, lapsen oman käyttäytymisen haasteellisuutena tai perhetilanteen kriisiytymisenä ja lapsen oireiluna. (Taskinen 2010, 46, 49.) Lastensuojelulaissa on säädetty ilmoitusvelvollisuus ammattilaisille. Huolen herätessä he ovat velvollisia tekemään lastensuojeluilmoituksen salassapitosäännöksistä huolimatta. (Lastensuojelulaki 2007, § 25.)

4 KEHITTÄMISTYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Tarkoituksena oli tuottaa infovideo vanhemmuussuunnitelmasta sekä tuoda se ammattilaisten tietoisuuteen infovideon avulla. Infovideota voidaan käyttää eri työkentillä kuten varhaiskasvatuksessa. Tarkoituksena oli tehdä infovideoista selkeä ja arkikielinen, jotta infovideon käyttömahdollisuudet olisivat mahdollisimman laajat. Näin ollen infovideota pystyy hyödyntämään ammattilaisten lisäksi myös asiakkaat esimerkiksi varhaiskasvatuksen vanhempainillassa.

Toimeksiantajan kanssa käytiin keskustelua, kuinka tietoisuutta vanhemmuussuunnitelmasta voitaisiin levittää eri työkentille. Alustavasti sovittiin, että infovideo tulee näkyville POSOTE20 Tulevaisuuden sotekeskus -hankkeen internetsivuille. POSOTE20 Tulevaisuuden sotekeskus -hanke sai vapaudet jakaa infovideota tulevaisuudessakin eri työkentille.

Tarkoituksena oli tehdä infovideoista mahdollisimman informatiivinen. Laki ja säädökset vaativat, että videon tulee olla tekstitetty, jotta se saavuttaa mahdollisimman monet katsojat (Aluehallintovirasto s.a.). Infovideolla näkyvät asiat ilmaistiin myös ääneen, jotta henkilöt, jotka eivät pysty tai halua lukea saavat saman tiedon kuin muutkin. Tarkoituksena oli tehdä infovideoista muutaman minuutin mittainen, jotta katsojalla säilyy mielenkiinto. Infovideo pitää sisällään pääkohdat vanhemmuussuunnitelmasta kannustaen katsojaa syventymään lisää asiaan.

Kehittämistyön tavoitteena oli lisätä tietoa vanhemmuussuunnitelmasta sekä tällä tavoin lisätä sen käyttöä. Vanhemmuussuunnitelmasta löytyy kirjallista tietoa internetistä ja infovideolla pyritään herättämään ihmisten mielenkiinto vanhemmuussuunnitelmaa kohtaan sekä tuomaan se ihmisten tietoisuuteen. Tavoitteena ei ollut tehdä kaikenkattavaa infovideota, vaan mielenkiintoa herättävä ja tietoisuutta lisäävä infovideo.

Vanhemmuussuunnitelman käytön lisääntymisellä voidaan mahdollistaa asioiden sopuisasti hoitaminen yhä useammalle eroperheelle. Infovideo herättelee vanhempia huomioimaan erilaisia asioita, joista olisi hyvä keskustella ja sopia erotilanteessa. Infovideoista katsoja saa tiiviin yhteenvedon vanhemmuussuunnitelmasta ja sen sisällöstä. Tämä voi herättää vanhempien mielenkiinnon vanhemmuussuunnitelmaa kohtaan sekä näin ollen ohjata heidät tutustumaan siihen syvemmin.

Tavoitteena oli asettaa lapsen etu vanhempien välisten ristiriitojen edelle tarjoamalla työväline lapsen asioista sopimiseen. Infovideoissa pyrittiin tuomaan esiin lapsen etua ja osuutta vanhempien eroon. Infovideoissa oli tavoitteena nostaa lapsi keskiöön ja herätellä katsojia lapsen osallisuuden tärkeydestä. Vanhemmuussuunnitelman avulla pystytään nostamaan lapsen ääni kuuluviin häntä koskevissa asioissa ja päätöksissä vanhempien erotilanteeseen liittyen. Infovideon tavoitteena on saada vanhemmat kiinnostumaan ja käyttöönottamaan vanhemmuussuunnitelman, mikä lisää lapsen hyvinvointia eri osa-alueilla vanhempien erotilanteessa.

Työntilaaaja eli POSOTE20 Tulevaisuuden sotekeskus -hanke hyötyy infovideoista saamalla alueen perhepalveluihin arkikielisen tietopakkauksen vanhemmuussuunnitelmasta. Tavoitteena oli vastata toimeksiantajan tarpeisiin ja levittää tietoa vanhemmuussuunnitelmasta. Toimeksiantajan logot

esiintyvät selkeästi infovideolla, mikä osaltaan antaa POSOTE20 Tulevaisuuden sotekeskus -hankeelle näkyvyyttä.

5 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS

Tämä opinnäytetyö toteutettiin kehittämistyönä, minkä toimeksiantajana toimi POSOTE20 Tulevaisuuden sotekeskus -hanke. Kehittämistyö on prosessimaista, etenevää toimintaa, jolla pyritään saavuttamaan mahdollisimman toimivia tuloksia. Kehittämistä voi tapahtua monella eri tasolla yksittäisestä työntekijästä organisaatiotasolle saakka. Yksi kehittämistyön tunnusmerkki on aktiivinen asioiden edistäminen ja toimivien käytänteiden löytyminen. (Anttila 2007, 11–13.)

Kehittämistyössä aktiivisten osallistujien toimet korostuvat. Kehittämistyöllä on aina tavoite ja tarkoitus eli työllä halutaan saada aikaan tuloksia. Kehittämistyön kulkuun vaikuttavat toimintatavat, asiayhteydet sekä kehittämistyölle varattu aika. Kehittämistyölle tyypillisiä vaiheita ovat suunnittelu, toteutus sekä lopuksi tulosten arviointi sekä niiden hyödyntäminen jatkoa varten. (Anttila 2007, 11–15.)

Tässä kehittämistyössä on hyödynnetty lineaarista ajattelumallia. Linearisessa ajattelumallissa lähdetään liikkeelle havainnoimalla tarpeita sekä pohtimalla nykytilannetta. Tämän jälkeen suunnitellaan, kuinka tarpeisiin vastataan, jonka jälkeen päästään toteuttamaan suunnitelmaa. Toteutusta seuraa valmis tuotos, jonka toimivuutta lähdetään arvioimaan. Lopuksi valmista tuotosta jaetaan ihmisten tietoisuuteen. Linearisessa ajattelumallissa on mahdollista, että edellä mainitut vaiheet ajoittuvat osittain keskenään päällekkäin. (Salonen, Eloranta, Hautala ja Kinon 2017, 52.) Lineaariseen ajattelumalliin päädyttiin kehittämistyö prosessin alkuvaiheessa, jolloin pohdittiin ja suunniteltiin infovideota toimeksiantajan kanssa sekä sovittiin, kuinka valmista tuotosta arvioidaan. Lineaarisen ajattelumallin vaiheet on nähtävissä Kehittämistyön toteutus -osion alla avatussa kehittämistyö prosessin kuvauksessa.

5.1 POSOTE20 Tulevaisuuden sotekeskus -hanke

Pohjois-Savon maakunnassa on 19 kuntaa. Sote-rakenneuudistuksen tarkoituksena on valmistella sosiaali- ja terveystalvet siirtymään hyvinvointialueelle kuntien alaisuudesta. Lisäksi sote-rakenneuudistuksen tehtävänä on aloittaa kehitystyö liittyen hyvinvointialueiden uudistukseen. (Lampi 2022, 2.) POSOTE20 Tulevaisuuden sotekeskus -hanke tukee valtakunnallista sote-rakenneuudistusta.

POSOTE20 Tulevaisuuden sotekeskus -hankkeen tavoitteena on kehittää Pohjois-Savon alueen sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluita. Tavoitteena on keskittää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut samaan keskukseseen. Tarkoituksena on helpottaa palveluihin hakeutumista ja pääsyä sekä taata laadukas hoito ja palvelu. Palveluiden yhteensovittaminen ja ennaltaehkäisevä työ ovat myös hankkeen keskiössä. (POSOTE20 s.a.b.)

POSOTE20 Tulevaisuuden sotekeskus -hankkeen hankesuunnitelmassa on erillinen osio ennaltaehkäisyyn ja ennakointiin liittyen. Hankesuunnitelman ennaltaehkäisyn osiossa on nimettyä toiminnalle kolme tavoitetta. Ensimmäisenä tavoitteena on kehittää laaja-alaisesti digitaalinen ympäristö, joka tukee sote-palveluiden kehittämistoiminnan lisäksi kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Toisena tavoitteena on rakentaa sote- ja perhekeskus sähköiselle alustalle helpottamaan hakeutumista ennaltaehkäisevien palveluiden piiriin. Kolmantena tavoitteena on luoda ja käyttöön ottaa paikallisesti samankaltaiset ennaltaehkäisy palvelumallit esimerkiksi parisuhteen tukemiseen sekä avioerossa auttamiseen muun muassa erilaisten auttamisen mallien ja työkalujen avulla. (Pohjois-Savon maakunta 2020, 6.) Tästä esimerkkinä toimii vanhemmuussuunnitelma.

Hankesuunnitelmaan on nimetty edellä oleviin tavoitteisiin tähtäävät toimenpiteet. Käytännössä parisuhteen tukemisen ja auttamisen palvelumallien kehittämisenä tarjotaan vertaistukea esimerkiksi eroryhmien avulla, tuetaan yhteistyövanhemmuutta vanhemmuussuunnitelman avulla ja panostetaan perheasiainsovitteluun. Lisäksi tuodaan tukea eroon erilaisissa kohtaamispaikoissa ja osallistetaan tähän esimerkiksi järjestöt ja seurakunta. (Pohjois-Savon maakunta 2020, 13.)

5.2 Kehittämistyön suunnittelu

Suunnitteluvaiheessa oltiin yhteydessä toimeksiantajaan, eli POSOTE20 Tulevaisuuden sotekeskus -hankkeen ennaltaehkäisy osion perhekeskuspalveluiden hankesuunnittelijaan. Teams-palaverin muodossa neuvoteltiin toimeksiantajan kanssa kehittämistyön toteutustavasta. Toteutustavan lisäksi keskusteltiin myös kehittämistyön aikataulusta. Alustavasti sovittiin, että infovideo on valmis elokuun alussa, jolloin se pystytään esittämään arviointiryhmälle ja saamaan heiltä palautetta videoon liittyen. Kehittämistyön sisältöä hahmoteltiin sekä etsittiin aiheeseen liittyvää tietoa ja lähteitä.

Kehittämistyö toteutettiin videon muodossa. Infovideon oli tarkoitus olla lyhyt ja informatiivinen, mikä sopii kaikille katsojille. Ajatuksena oli lainata Savonian kirjastosta kamera, jolla kuvattiin videoon tulevaa materiaalia. Keskustellessa toimeksiantajan kanssa, päädyttiin siihen tulokseen, että video voidaan editoida tietokoneelta valmiiksi löytyvällä videoeditorilla. Oli huomioitavaa, että videon tekemiseen kuluu aikaa. Aikaa kului käsikirjoituksen tekemiseen, materiaalin kuvaamiseen, videon editoimiseen sekä äänittämiseen. Myös videon tekstittäminen vei aikaa, joka tuli huomioida aikataulutuksessa.

Järkevää oli suunnitella hyvin kehittämistyön teoreettinen viitekehys ennen videon työstämistä, jotta teoria saatiin yhdistettyä videoon. Toimeksiantajan kanssa keskusteltiin ennen videon toteutusta sen sisällöstä sekä käytiin läpi suunnitelma sen lopputuloksesta. Toimeksiantaja antoi vapaat kädet videon toteuttamiseen, mutta suunnitelman esitleminen heille oli kuitenkin asiallista.

Kehittämistyön työstämisen aikataulua suunniteltiin yhdessä. Kehittämistyön suunnitelman oli tarkoitus valmistua viimeistään helmikuun alussa. Tämän jälkeen aloitettiin teorian kirjoittaminen, joka sijoittui ajallisesti helmikuun ja heinäkuun väliselle ajalle. Infovideota alettiin kuvaamaan toukokuussa, yhtä aikaa teoriaosuuden kirjoittamisen kanssa. Ohjausaika ohjaavan opettajan kanssa ja paikka ABC-pajaan varattiin toukokuulle. Lisäksi ohjaavan opettajan kanssa sovittiin ohjausaika kesäkuun alkuun.

Koska kesällä ei ollut saatavissa ohjausta, viimeisteltiin kehittämistyötä heinä- elokuun aikana itsenäisesti. Viestinnän opettajalle varattiin ohjausaika heti elokuun alkuun, jotta pystyttiin tarkastelemaan kehittämistyön raporttia viestinnän näkökulmasta. Ohjaavalle opettajalle varattiin ohjausaika elokuun puoleenväliin, jotta kesän aikana heränneisiin kysymyksiin saatiin vastauksia.

Kehittämistyön oli tarkoitus valmistua alkusyksystä, jonka jälkeen kehittämistyö pystyttiin esittelemään ja tekemään kypsyysnäyte.

5.3 Kehittämistyön toteutus

Toimeksiantajan kanssa laaditussa aikataulussa pyrittiin pysymään. Yksityiskohtaisempi aikataulu kehittämistyön etenemisestä sovittiin kehittämistyön edetessä. Yhteisiä kehittämistyön työskentelyajankohtia sovittiin, jottei kukaan ryhmänjäsenistä jäänyt yksin. Kehittämistyö toteutettiin eettisiä suosituksia noudattaen ja ne huomioitiin pitkin kehittämistyö prosessia, kuten esimerkiksi henkilötietojen käsittelyssä ja tietosuojaa-asioissa (Arene 2019, 7).

Kun videon käsikirjoitus valmistui, lähetettiin se toimeksiantajan nähtäväksi. Tällöin toimeksiantaja pystyi vielä kommentoimaan käsikirjoitusta ja antamaan siitä palautetta. Videon toteuttamiseen saatiin vapaat kädet, joten videon visuaalinen ilme ei muuttunut toimeksiantajan toimesta. Videon alussa ja lopussa esiintyy POSOTE20 Tulevaisuuden sotekeskus -hankkeen logot, jotta toimeksiantaja käy selväksi katsojalle.

Toukokuulle sovittiin päivä, jolloin kuvattiin yhdessä materiaalia videoon. Näin pystyttiin pitämään materiaaleissa yhtenäinen linja ja sama tyyli. Infovideolle oli laadittu käsikirjoitus ennen kuvauksia, jotta kuvaustilanteessa oli selkeä ajatus siitä, mitä kuvataan ja kuinka paljon. Käsikirjoituksen mukaisesti kuvattiin pieniä videonpätkiä sekä valokuvia pitkien videoiden sijaan. Tämän ajateltiin helpottavan editointivaihetta. Kuvat ja videot kuvattiin vaakasuunnassa, jotta ilmeestä tuli yhtenäinen. Videossa käytiin läpi, mikä vanhemmuussuunnitelma on, miten sitä käytetään ja mitä kaikkea se sisältää.

Infovideon materiaalin kuvaus toteutettiin eräässä Pohjois-Savon kaupungissa toukokuussa. Videon kuvissa ja äänissä esiintyvien lasten huoltajilta pyydettiin kirjallinen suostumus käyttää infovideossa materiaaleja, joissa heidän lapsensa esiintyvät. Videon materiaalien kuvauspaikaksi valikoitui leikkipuisto, jossa ei ollut silloin muita ihmisiä. Leikkipuistoympäristön ansiosta lapset toimivat luonnollisesti omien mielenkiintojen mukaan, eikä heitä tarvinnut ohjata leikkeihin.

Puhe äänitettiin erikseen, jotta äänenlaatu pysyi mahdollisimman selkeänä. Videoon yhdistettiin aikuisen ja lapsen ääntä, jotta se olisi mahdollisimman puhutteleva. Videolla äänellään esiintyvä lapsi valikoitui hänen lukutaitonsa ansiosta. Lukutaidon vuoksi äänitys sujui jouhevasti. Lapsen äänellä kuuluvat lauseet olivat suunniteltu tarkoituksella lyhyiksi, jotta lapsen oli helppo lukea lauseet. Puhutun äänen lisäksi videoon tehtiin myös tekstitys, jotta lopputulos olisi mahdollisimman selkeä ja saavutettava. Videon editointi tapahtui yhdessä, jotta pystyttiin hyödyntämään jokaisen osaamista ja näkemystä.

Infovideon materiaalien keräämisen jälkeen oli vuorossa videon editointi. Ensimmäisenä materiaaleista tuli valikoida infovideoon käytettävät kuvat, videot ja äänitiedostot. Haasteita tuotti tarpeita vastaavan videoeditointiohjelman löytäminen. Lopulta päädyttiin editoimaan video Canva-suunnittelutyökalulla. Canvalla koottiin materiaaleista yhtenäinen kokonaisuus, jonka päälle liitettiin äänitiedostot. Videomateriaaleja piti hidastaa, jotta infovideoon saatiin luotua rauhallinen tunnelma. Canvasta löytyi ilmaisia ja luvallisia musiikkitiedostoja, joista valittiin infovideon taustalle sopiva

musiikki. Canvalla saatiin tehtyä infovideo tekstityksiä vaille valmiiksi. Tekstitykset tehtiin Adobe Premiere Pro -videoeditointiohjelmistolla.

Videon valmistuessa video tuli POSOTE20 Tulevaisuuden sotekeskus -hankkeen käyttöön. Lisäksi hanke sai luvan jakaa infovideoita haluamiinsa paikkoihin. Videon jakaminen tapahtui hankesuunnittelijoiden toimesta. Tavoitteena oli saavuttaa videolla mahdollisimman monta ammattilaista sekä asiakasta.

Webropol-kysely- ja raportointityökalulla luotiin kysely liittyen infovideoon vanhemmuussuunnitelmasta. Kysely lähetettiin sähköisesti infovideon yhteydessä toimeksiantajalle. Toimeksiantaja jakoi infovideoa ja kyselyä perhekeskusverkostolle. Webropol-kyselyn kysymykset laadittiin perustuen hyvän videon laadinnan kriteereihin, kuten äänen kuuluvuuteen, selkeyteen sekä visuaalisuuteen. Kysymystyypeiksi sopi hyvin valintamatriisit. Kyselyn selkeään ulkoasuun kiinnitettiin huomiota ja kysymykset pidettiin lyhyinä sekä yksinkertaisina.

Infovideoista muodostui kahden minuutin mittainen tietopakkaus vanhemmuussuunnitelmasta. Videon taustalla kerrotaan pääkohtia vanhemmuussuunnitelman sisällöstä ja lasten leikeistä kuvattu materiaali syventää aihetta. Lapsen ääni toimii huomion ja tunteiden herättäjänä videon alussa ja lopussa. Myös toimeksiantajan logot ovat näkyvillä selkeästi videolla. Kehittämistyön liitteistä löytyy linkki infovideoon vanhemmuussuunnitelmasta.

5.4 Kehittämistyön arviointi

Lopuksi arvioitiin kehittämistyön vaikuttavuutta Webropol-kyselyn avulla. Toimeksiantaja jakoi kyselyä perhekeskusverkostolle, jotka antoivat palautetta infovideoista. Kyselyä jaettiin sähköpostin välityksellä. Sähköpostiviestissä kerrottiin lyhyesti kehittämistyöprosessistamme sekä se sisälsi verkkolinkit infovideoon vanhemmuussuunnitelmasta sekä Webropol-kyselyyn. Kysely toteutettiin vuoden 2022 kesä-elokuussa. Kyselyaika oli kesälomakauden vuoksi pitkäkö, jotta mahdollisimman moni ehtisi vastaamaan kyselyyn ja tällä tavoin siitä saataisiin riittävästi palautetta. Kyselystä saatuja tuloksia käsitellään seuraavissa kappaleissa.

Kyselyyn vastasi kaikkiaan 19 perhekeskusverkoston ammattilaista. Heistä 47,4 % työskenteli sosiaalialalla, 31,6 % terveysalalla, 5,2 % sivistysalalla ja 15,8 % muilla aloilla. Muilla aloilla työskentelevistä yksi vastaaja toimi koordinaatiossa ja loput kaksi toimivat sosiaalialalla, mutta vastasivat ”Muu, mikä” -kohtaan. Vastaajien tarkempaa työkenttää ei haluttu selvittää anonyymiteetin säilymiseksi.

Kyselyssä esitettiin väittämiä, joihin vastaajat saivat antaa oman mielipiteensä valintamatriisiin avulla. Vastausvaihtoehdot olivat ”Täysin samaa mieltä”, ”Jokseenkin samaa mieltä”, ”En samaa enkä eri mieltä”, ”Jokseenkin eri mieltä” ja ”Täysin eri mieltä”. Väittämiä oli yhdeksän kappaletta. (KUVA 1.) Kyselystä jätettiin tarkoituksella pois kysymykset, joihin pystyy kirjoittamaan vastauksen, jotta kyselyn tulosten analysointi ei laajenisi liikaa.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	Keskiarvo	Mediaani
Videon aloitus herätti mielenkiinnon	55,5%	38,9%	5,6%	0,0%	0,0%	1,5	1,0
Lapsen ääni herätti tunteita	61,1%	33,3%	5,6%	0,0%	0,0%	1,4	1,0
"Lapsi keskiössä" -ajatus välittyi videosta	77,8%	22,2%	0,0%	0,0%	0,0%	1,2	1,0
Sain käsityksen vanhemmuussuunnitelmasta	33,3%	55,5%	5,6%	5,6%	0,0%	1,8	2,0
Mielenkiinto säilyi videon loppuun saakka	66,7%	27,8%	0,0%	5,5%	0,0%	1,4	1,0
Video oli sopivan mittainen	66,7%	27,8%	0,0%	5,5%	0,0%	1,4	1,0
Kuvat tukivat videon aihetta	61,1%	16,7%	11,1%	11,1%	0,0%	1,7	1,0
Videon ääni oli selkeä	77,8%	16,7%	5,5%	0,0%	0,0%	1,3	1,0
Tekstitystä oli helppo seurata/lukea	88,9%	11,1%	0,0%	0,0%	0,0%	1,1	1,0

KUVA 1. Webropol-kyselyn tulokset (Talander 2022-08-02.)

Vastaajista yli puolet koki videon aloituksen herättävän heidän mielenkiintonsa ja hieman yli kolmasosa oli jokseenkin samaa mieltä. Lapsen ääni herätti tunteita yli 60 % vastaajista ja kolmasosa vastasi jokseenkin samaa mieltä. "Lapsi keskiössä" -ajatus välittyi videosta liki 80 % vastaajista, loput vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä. Kolmasosa vastaajista koki täysin saaneensa käsityksen vanhemmuussuunnitelmasta ja hieman yli puolet olivat jokseenkin samaa mieltä. Yksi vastaajista oli jokseenkin eri mieltä siitä, että videosta sai käsityksen vanhemmuussuunnitelmasta. (KUVA 1.)

Liki 70 % vastaajista koki mielenkiinnon säilyvän infovideon loppuun saakka, sekä kokivat infovideon olevan sopivan mittainen. Vajaa kolmasosa oli jokseenkin samaa mieltä ja yksi vastaajista oli jokseenkin eri mieltä molemmissa väittämissä. Hieman yli 60 % vastaajista koki kuvien tukevan infovideon aihetta ja vajaa 17 % oli jokseenkin samaa mieltä. Hieman yli 11 % vastaajista olivat neutraalilla kannalla ja jokseenkin eri mieltä. (KUVA 1.)

Liki 80 % koki videon äänen olevan selkeä ja vajaa 17 % oli jokseenkin samaa mieltä. Yksi vastaajista oli neutraalilla kannalla. Liki 90 % vastaajista kokivat tekstityksen seuraamisen olevan helppoa ja hieman yli 11 % oli jokseenkin samaa mieltä. Tästä voi päätellä, että infovideon tekstitys oli onnistunut. (KUVA 1.)

Webropol-kyselyn lisäksi toimeksiantajalta pyydettiin palautetta infovideoon liittyen. Toimeksiantaja piti infovideon pituutta sopivan mittaisena ja aloitusta tarpeeksi informatiivisena. Infovideoilta saa tärkeimmän informaation vanhemmuussuunnitelmasta ja sillä pystytään tavoittamaan useampaa kohderyhmää, kuten ammattilaiset ja asiakkaat. Toimeksiantajan mukaan videolla leikkivät lapset oli onnistunut valinta, eikä videolla esiintynyt edes symbolisesti vanhempien riitely. Lapsen sanoma lause oli hyvä lisä loppuun, joka toivottavasti herättää ajatuksia videon katsojissa. Kehitysideana videon loppuun olisi voinut lisätä lähteen, josta vanhemmuussuunnitelman löytää. Toimeksiantajan mukaan infovideo oli hienosti toteutettu kokonaisuus. (Särkkä 2022-08-03.)

6 POHDINTA

Tässä osiossa pohdimme kehittämistyössä saavutettuja tavoitteita sekä eettisyyttä ja luotettavuutta. Peilaamme myös omaa ammatillista kasvuamme kehittämistyöprosessin aikana. Lopussa tuomme esiin mahdollisia jatkokehitysideoita kehittämistyöllemme. Suoritamme kaikki ensimmäistä ammattikorkeakoulu tutkintoamme, joten aikaisempaa kokemusta kehittämistyön tekemisestä ei ollut. Kehittämistyö toteutettiin pitkälti kesän aikana, mikä vaikutti ohjauksen saantiin. Tämän vuoksi meidän piti aikatauluttaa kehittämistyömme tarkkaan, jotta saimme kaiken tarjolla olevan avun hyödynnettynä mahdollisimman järkevästi.

Yhteistyö toimeksiantajan kanssa oli alusta asti dialogista ja avointa. Meitä kannustettiin olemaan yhteydessä matalalla kynnyksellä, mikäli kysymyksiä herää. Toimeksiantaja antoi aiheeksemme tuoda vanhemmuussuunnitelmalle näkyvyyttä meille mieluisella tavalla. Asian tiimoilta järjestettiin Teams-palaveri, jossa päädyttiin yhdessä infovideoon. Saimme suunnitella ja toteuttaa infovideon haluamallamme tavalla, mutta toimeksiantajan puolesta infovideon tuli olla lyhyehkö, tekstitetty ja siinä tuli esiintyä POSOTE20 Tulevaisuuden sotekeskus -hankkeen logot. Viestintä toimeksiantajan kanssa on ollut koko kehittämistyö prosessin ajan toimivaa ja mutkatonta.

Infovideon käsikirjoituksen teko sujui jouhevammin kuin olimme aiemmin ajatelleet. Tämä vaikutti positiivisesti aikatauluun, jota saimme hiukan kirittyä tämän vaiheen myötä. Myös ääneen puhutun tekstin kokoaminen ja kirjoittaminen luonnistui ongelmitta. Asiaa edesauttoi se, että olimme jo tässä vaiheessa perehtyneet ja kirjoittaneet teoriaa liittyen vanhemmuussuunnitelmaan. Käsikirjoitukseen olimme suunnitelleet melko tarkkaan kuvattavat kohteet, mutta lasten ollessa infovideon materiaalien toimijoina, oli suunnitelmaa muutettava spontaanisti. Lapset olivat vauhdikkaita toiminnassaan, joten päädyimme kuvaamaan heidän itsenäisiä leikkejään ohjatun toiminnan sijasta. Tämä tuki lapsilähtöistä toimintaa ja lapset pystyivät esiintymään infovideolla luontevasti.

Kerättyämme kuva ja video materiaalia infovideota varten, meidän tuli käydä materiaalit läpi ja valita infovideoon päätyvät otokset. Materiaalia oli suhteellisen paljon, joten sen läpikäyminen vei oman aikansa. Äänityksessä haastavinta oli löytää tila, missä ei ole taustääniä. Lapsen ja aikuisen äänitys päädyttiin tekemään kahdessa eri paikassa välimatkojen vuoksi. Tästä ei koitunut lisätyötä vaan äänitiedostot saatiin liitettyä hyvin erillisinä tiedostoina infovideoon.

Videoeditointiohjelman valitseminen tuotti aluksia haasteita, sillä kyllä meistä ei ollut aiempaa kokemusta tällaisten videoiden editoimisesta. Päädyimme ensin kokoamaan videon Canva-suunnittelutyökalulla, sillä tämä oli meille entuudestaan tuttu edeltävistä opinnoista. Infovideon työstämisen loppuvaiheessa huomasimme, että Canva-suunnittelutyökalulla emme voineet tehdä tekstityksiä. Tämän vuoksi päädyimme tekemään tekstitykset Adobe Premiere Pro -videoeditointiohjelmistolla. Videoeditointiohjelmisto oli kuormittava tietokoneille, joten sen käyttö aiheutti haasteita. Videoeditointiohjelmistoon tutustumisen jälkeen tekstitysten teko sujui vaivattomasti.

Infovideota tehdessä vastaamme tuli paljon uusia asioita, jotka vaativat meiltä sinnikkyyttä selvittää niihin ratkaisut. Infovideon tekeminen toteutettiin pääasiassa etäyhteyksillä, mikä sujui oletettua

paremmin. Editointivaihe eteni suunniteltua nopeammin, mikä auttoi osaltaan aikataulussa pysymisessä. Olemme kaiken kaikkiaan tyytyväisiä ja ylpeitä infovideon lopputuloksesta.

6.1 Pohdinta suhteessa tavoitteisiin

Yhtenä kehittämistyön tavoitteista oli infovideon avulla saattaa vanhemmuussuunnitelmaa laajemmin ihmisten tietoisuuteen, mikä mahdollisesti lisää sen käyttöä. Infovideo on annettu toimeksiantajan vapaaseen käyttöön, ja he jakavat videota eri tahoille. Näin ollen emme pysty arvioimaan kuinka laajalle video leviää ja missä yhteyksissä sitä käytetään. Tähän mennessä toimeksiantaja on jakanut infovideota Pohjois-Savon perhekeskusverkostolle.

Seuraavana kehittämistyön tavoitteena oli saada infovideosta mielenkiintoa herättävä ja tätä kautta rohkaista ihmisiä tutustumaan vanhemmuussuunnitelmaan. Parin minuutin aikarajan vuoksi infovideossa ei voitu käsitellä vanhemmuussuunnitelmaa kokonaisuudessaan vaan siitä poimittiin esittelyyn pääkohdat. Vanhemmuussuunnitelman pääkohtia ovat lapsen tarpeet, yhteydenpitoon liittyvät asiat, asumisjärjestelyt, taloudelliset asiat, lapsen koulunkäyntiin ja päiväkotiin liittyvät asiat sekä muut lapsen kasvatukseen liittyvät kysymykset. (Haavisto 2019, 60; STM s.a.)

Videon kieli ja ilme pyrittiin pitämään selkeänä ja helposti ymmärrettävänä mahdollistaen videon laajan käytön. Koemme valmiin tuotoksen vastaavan tätä tavoitetta, koska infovideoon saimme koottua tiiviin tietopaketin vanhemmuussuunnitelmasta selkokielisesti. Myös Webropol-kyselyn tuloksista käy ilmi, että katsojat ovat kokeneet infovideon mielekkäänä.

Asetimme kehittämistyölle tavoitteeksi nostaa lapsen etu keskiöön vanhempien erotilanteessa ja tarjota työväline lapsen asioista sopimiseen. Infovideossa tämä tuotiin monipuolisesti esiin sekä aikuisen että lapsen äänellä korostaen lapsen tarpeiden huomioimisen tärkeyttä. Myös kuvien avulla nostettiin lapsikeskiössä ajatusta katsojan tietoisuuteen. Ajattelemme tavoitteen täytyneen, jota myös Webropol-kyselyn tulokset tukevat. Saimme tuotua lapsen ääntä esiin infovideossa, mikä mahdollisesti herättää tunteita katsojassa ja kannustaa pohtimaan lapsen roolia vanhempien erotilanteessa.

Kehittämistyön tavoitteena oli herättää vanhempien kiinnostus vanhemmuussuunnitelmaa kohtaan ja tämän myötä ottamaan vanhemmuussuunnitelma käyttöön erotilanteessa. Tällä pyrimme tarjoamaan matalan kynnyksen tukea vanhemmuuteen. Vanhempien saadessa riittävää tukea vanhemmuuteen pystyvät he havainnoimaan oman lapsensa olemusta muuttuvassa elämäntilanteessa. Erokriisin keskellä vanhemman on haastava ymmärtää lapsen kokemia tunteita eroon liittyen omien voimakkaiden tunteiden ohella (Sinkkonen 2011, 173). Myös tämän tavoitteen saavuttamisen toteutuminen selviää vasta myöhemmin riippuen infovideon lopullisesta katsojakunnasta sekä sen levittämisen laajuudesta. Tämä ei ole riippuvainen meistä vaan ammattilaisten halukkuudesta käyttää infovideota työssään.

Viimeinen kehittämistyön tavoitteista oli vastata toimeksiantajan tarpeisiin liittyen tiedon levittämiseen vanhemmuussuunnitelmasta. Toimeksiantaja ei ollut määrittänyt tarkkoja kriteereitä siihen millä keinoin tietoa levitetään. Toimeksiantajalta saatiin positiivista palautetta infovideon lopullisesta tuotoksesta ja he vaikuttivat halukkailta jakaa infovideota muiden ammattilaisten

käyttöön. Olemme tyytyväisiä kehittämistyömme lopputuloksesta ja koemme, että pystymme seisomaan infovideon takana ylpeästi omilla nimillämme.

6.2 Eettisyys ja luotettavuus

Eettisinä näkökulmina tuli huomioida, että eroprosessi on perheelle raskas elämäntilanne. Näin ollen videon tuli olla sensitiivinen, mutta kuitenkin informatiivinen. Videota tehdessä keskityttiin siihen, että se on selkeästi puhuttu ja tekstitetty sekä käytettävä kieli on arkinen. Näin ollen videota voidaan käyttää esimerkiksi varhaiskasvatuksen vanhempainilloissa.

Toimeksiantajan kanssa käytiin dialogista keskustelua pohtiessa opinnäytetyön aihetta. Heidän tarpeensa sekä meidän mielenkiinnonkohteemme koottiin yhteen. Toimeksiantajalta nousi tarve kyseiselle aiheelle ja se sopi myös meidän mielenkiinnonkohteisiimme sekä varhaiskasvatuksen opintopolkuun. Toimeksiantajan kanssa laadittiin ohjaus- ja hankkeistamissopimus, jossa sovittiin muun muassa kehittämistyön aiheesta ja aikataulutuksesta (Arene 2019, 6).

Vanhemmuussuunnitelma tuntuu olevan melko tuntematon monelle ammattilaiselle sekä asiakkaalle ja tarkoituksena olikin saattaa se mahdollisimman monen tietouteen.

Infovideo käsittelee vanhemmuussuunnitelmaa. Infovideosta käy ilmi vanhemmuussuunnitelman omistaja ja kehittäjä eli Sosiaali- ja terveysministeriö sekä Terveyden ja hyvinvoinninlaitos, jotta tekijänoikeudet toteutuvat asianmukaisesti (Arene 2019, 12–13). Videossa näkyy POSOTE20 Tulevaisuuden sotekeskus -hankkeen logot selkeästi, jotta katsojalle käy selväksi videon toimeksiantaja. Infovideon tekijöinä meillä on tekijänoikeudet videoon ja annoimme toimeksiantajalle käyttöoikeudet infovideoon.

Vastaavaa infovideota vanhemmuussuunnitelmasta ei ole aikaisemmin tehty, joten kyseessä on täysin uudenlainen tapa lisätä tietoa vanhemmuussuunnitelmasta. Nopeasti infovideon julkaisun jälkeen saimme positiivista palautetta ammattilaisilta henkilökohtaisesti. Tästä voi päätellä, että infovideon on ollut toimiva ja saavuttanut ammattilaisia työkentällä.

Kehittämistyötä työstäessä tuli olla kriittinen eri lähteitä kohtaan. Vanhemmuussuunnitelma on Sosiaali- ja terveysministeriön tuote, mitä Terveyden ja hyvinvoinninlaitos edistää, joka aiheutti haasteita lähteiden löytämiseen. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos sekä Sosiaali- ja terveysministeriö eivät ole lähtökohtaisesti sopivia lähteitä kehittämistöihin, mutta aiheen vuoksi niitä oli jossain määrin käytettävä. Vanhemmuussuunnitelma on ollut saatavissa vuodesta 2017, joten kyseessä on melko uusi asia (Valtioneuvosto 2017). Tämä aiheutti haasteita löytää aiheesta luotettavia tutkimuksia ja lähteitä.

Pitkin kehittämistyön prosessia olemme aktiivisesti etsineet monipuolisesti luotettavia lähteitä. Käytössämme on ollut kolmen eri kaupungin kirjastot sekä kampuskirjasto, mikä on helpottanut lähdekirjallisuuden hankintaa. Olemme olleet lähteiden suhteen kriittisiä ja pyrkinet etsimään aina tiedon alkuperäisen lähteen. Olemme kiinnittäneet huomiota myös kirjojen kirjoittajiin sekä kustantajiin, jotta tieto olisi mahdollisimman luotettavaa. Myös kansainvälisiä lähteitä on pyritty käyttämään kehittämistyössä mahdollisimman paljon. Olemme pyrkinet referoimaan tietoa mahdollisimman hyvin ja välttämään suoria lainauksia, jotta teksti olisi mahdollisimman

helppolukuista. Kehittämistyön raportti lähetetään tarkastettavaksi Turnit-järjestelmään, jolla tarkastetaan tekstin alkuperäisyyttä sekä tekijänoikeuksien noudattamista (Arene 2019, 7).

Lupakysymykset nousivat esiin suunnitellessamme infovideon sisältöä. Infovideolla esiintyvien alaikäisten lasten vanhemmilta kysimme kirjallisen luvan materiaalien käyttöön. Tarkemmin materiaalit, joita lupakysymykset koskivat, olivat lasten äänet, kuvat ja videot. Lasten vanhemmille kerroimme tarkkaan millaista materiaalia lapsista keräämme ja millaiseen tarkoitukseen se tulee. Ennen materiaalien keräämistä lapsille kerrottiin lapsentasoisesti mitä varten infovideota tehdään ja heille näytettiin valmis infovideo ennen sen julkaisemista. Infovideolla esiintyminen oli täysin vapaaehtoista ja kuvaukset sekä äänitykset toteutettiin lasten ehdoilla.

Käsitellessä henkilötietoja on huomioitava kehittämistyön kannalta vain oleellisten tietojen kerääminen sekä niiden asianmukaisesti säilyttäminen (Arene 2019, 18–19). Teimme tietosuojaselosteen, koska keräsimme infovideossa esiintyvien lasten vanhemmilta lupalomakkeen, jossa ilmeni heidän henkilöllisyytensä. Lupalomakkeen pohja löytyy kehittämistyön liitteistä. Noudatamme salassapitovelvollisuutta kehittämistyön edetessä saamiemme henkilötietojen osalta. Lupalomakkeita ja tietosuojaselostetta säilytämme asianmukaisesti, ettei ulkopuoliset pääse niihin käsiksi. Olemme antaneet toisillemme luvan jatkojalostaa kehittämistyötä esimerkiksi ylemmän ammattikorkeakoulun opinnoissa.

6.3 Ammatillinen kasvu

Kehittämistyö prosessi on ollut pitkä ja kasvattanut meitä ammattilaisina. Prosessin pituudesta johtuen olemme saaneet harjoitusta keskeneräisyyden sietoon sekä prosessinomaiseen työskentelyyn. Kehittämistyön aikana on pitänyt sietää epävarmuutta omasta työskentelystä sekä toisaalta kehittämistyön vaatimuksista. Kehittämistyön aikana ryhmätyöskentelytaitomme ovat kehittyneet ja meille kaikille on vahvasti herännyt tunne, että olemme tiimityöskentelijöitä. Ryhmämme jäsenet ovat tukeneet toinen toisiaan pitkässä kehittämistyö prosessissa.

Kehittämistyö prosessin aikana olemme kasvaneet kirjoittajina ja haastaneet itseämme uuden asian edessä. Pitkän prosessin aikana luottamus omaan tekemiseen horjui hetkittäin ja kyseenalaistimme itseämme ja omaa tekemistämme ajoittain hieman liian rajusti. Sosiaalialalla on tärkeää luottaa itseensä ja omaan tuntemukseen tilanteesta, mitä olemme päässeet harjoittelemaan prosessin aikana. Meille oli haastavaa tulkita opinnäytetyön arviointikriteereitä, mikä johti ajoittain liialliseen kritisointiin työtämme kohtaan ja tätä myöten hidasti työn etenemistä. Näissä tilanteissa hyvä ryhmähenkemme kannatteli epävarmuuden yli ja pystyimme toteuttamaan kehittämistyön suunnitelmien mukaan.

Suuntaudumme kaikki varhaiskasvatuksen polulle opinnoissamme, joten tuomme esiin myös infovideomme käyttömahdollisuuksia varhaiskasvatuksessa. Koemme, että varhaiskasvatuksen henkilökunnan on tärkeää tietää vanhemmuussuunnitelmasta, jotta he pystyvät ohjeistamaan ja auttamaan eroamassa olevia vanhempia. Varhaiskasvatuksen henkilökunta tapaa perheitä lähes päivittäin ja tästä syystä heidän on helppoa tarjota perheille matalankynnyksen työkalua mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Sosionomeina toimintaamme ohjaa sosionomin ammatilliset kompetenssit, jotka huomioimme myös kehittämistyössämme esimerkiksi haastavassa elämäntilanteessa vanhemmuuden tukemisen, erilaisten menetelmien käytön sekä asiakkaan tilanteen arvioimisen kautta (Savonia s.a.). Ajattelemme, että vanhemmuussuunnitelma voisi toimia hyvänä työvälineenä esimerkiksi neuvolassa muidenkin, kuin eroperheiden kanssa. Tämä voisi herätellä vanhempia pohtimaan kasvatuseriaaiteitaan sekä lisätä keskustelua vanhempien välillä aiheeseen liittyen.

Kehittämistyö prosessin aikana olemme saaneet erilaista palautetta työhömmö liittyen, mikä on ollut hyvää harjoitusta työelämää varten. Työelämässä meidän tulee pystyä ottamaan palaute ammatillisesti vastaan, mutta toisaalta tunnistamaan oleellinen osa palautteesta. Kehittämistyö prosessissa tämä on näkynyt siten, että olemme saaneet palautetta esimerkiksi raportin rakenteesta, mutta meidän on pitänyt itse tehdä päätös siitä millaisia muutoksia rakenteeseen teemme.

Kehittämistyö prosessissa aikataulus on ollut tärkeässä roolissa alusta alkaen. Jo alkuvaiheessa toimeksiantajan kanssa sovittiin alustavaa aikataulua infovideon valmistumisesta, johtuen hankkeen päättymisajankohdasta. Työelämässä aikataulut ovat merkittävä rytmittäjä työskentelylle, ja tätä olemme päässeet harjoittelemaan kehittämistyö prosessin aikana. Tiukka aikataulu ei saisi vaikuttaa työn laatuun. Niin kehittämistyö prosessissa kuin työelämässäkin oman työskentelyn aikatauluttaminen on tärkeä taito, mikä tulee tiedostaa ja jota on hyvä harjoitella.

6.4 Tuotoksen hyödynnettävyys ja kehittämisideat

Tekemämme infovideo vanhemmuussuunnitelmasta on itsessään valmis tuote, eikä sitä pysty helposti muokkaamaan. Toki erilaisia keinoja levittää tietoutta vanhemmuussuunnitelmasta on mahdollista kehittää, kuten esitteitä, koulutuksia tai luentoja. Koska vanhemmuussuunnitelma on vielä suhteellisen uusi työväline, on se monelle tuntematon asia. Mahdollisesti tietoisuuden levittäessä vanhemmuussuunnitelman käyttö tulee yleistymään ja näin ollen pystytään antamaan perheille ennaltaehkäisevää tukea eroprocesseihin.

Vanhemmuussuunnitelman uutuudesta johtuen sen käyttölaajuutta ja -kokemuksia ei ole Suomessa tutkittu paljoa. Olisikin mielenkiintoista selvittää, kuinka yleistä vanhemmuussuunnitelman käyttö on ja onko ihmisillä entuudestaan tietoa siitä. Yksi tärkeä kysymys voisi olla, auttaako vanhemmuussuunnitelman käyttö sopuisaan yhteistyövanhemmuuteen ja kokevatko eroperheet hyötyvänsä sen käytöstä.

Yksi kehittämistyömmö tavoitteista oli herättää vanhempien kiinnostus vanhemmuussuunnitelmasta sekä rohkaista heitä käyttöönottamaan vanhemmuussuunnitelma oman vanhemmuutensa tukemiseen. Meidän kehittämistyö prosessimme aikana ei kerennyt selviämään, toteutuiko tämä tavoite. Tämä voisikin olla antoisa tutkimuksen kohde ja tällä tavoin kehittämistyötämme olisi mahdollista jatkojalostaa.

Toimeksiantajalta saadusta palautteesta nousi ilmi, että infovideon loppuun olisi voinut lisätä lähteen, josta vanhemmuussuunnitelman löytää. Infovideon jakamisen yhteydessä voisi olla linkki vanhemmuussuunnitelmaan, josta katsoja löytää suunnitelman vaivattomasti ja pystyy perehtymään siihen tarkemmin. Tämä on hyvin pitkälti tässä vaiheessa kiinni infovideon jakajasta, oli se sitten

organisaatio tai yksityishenkilö. Toimeksiantajamme POSOTE20 Tulevaisuuden sotekeskus -hanke on jakanut infovideon heidän YouTube-kanavalleen, josta infovideon voi käydä katsomassa.

LÄHTEET

- ALUEHALLINTOVIRASTO s. a. Videoiden ja äänilähetysten saavutettavuus [verkkajulkaisu]. Aluehallintovirasto. [Viitattu 2021-12-14.] Saatavissa: <https://www.saavutettavuusvaatimukset.fi/digipalvelulain-vaatimukset/videoiden-ja-aanilahetysten-saavutettavuus/>
- ANTTILA, Pirkko 2007. Realistinen evaluaatio ja tuloksellinen kehittämistyö. Tampere: Juvenes Print.
- ARENE 2019. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset [verkkodokumentti]. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. [Viitattu 2022-08-18.] Saatavissa: <https://www.arene.fi/wp-contenthttps://www.arene.fi/wp-contenthttps://www.arene.fi/wp-contenthttps://www.arene.fi/wp-contenthttps://www.a>
- BERTELSEN, Bård 2021. Parent Education Beyond Learning: An Ethnographic Exploration of a Multi-family Program for Families in Post-divorce Conflict. Australian & New Zealand Journal of Family Therapy 3/2021, 292–308. [Viitattu 2021-11-29.] Saatavissa: <https://web-p-ebsohost-com.ezproxy.savonia.fi/ehost/detail/detail?vid=17&sid=f941182d-c5c5-4da3-8279-2ad301af1b24%40redis&bdata=JkF1dGhUeXBIPWI-wLHNoaWImbGFuZz1maSZzaXRIPWVob3N0LWxpdmU%3d#db=sih&AN=152421673>
- BRUIJIN, Simon de, POORTMAN, Anne-Rigt, VAN DER LIPPE, Tanja 2018. Do Parenting Plans Work? The Effect of Parenting Plans on Procedural, Family and Child Outcomes. International Journal of Law, Policy & the Family 3/2018, 394–411. [Viitattu 2022-02-02.] Saatavissa: <https://web-p-ebsohost-com.ezproxy.savonia.fi/ehost/detail/detail?vid=3&sid=3985fb94-8d47-4fd4-987b-e619fe023f43%40redis&bdata=JkF1dGhUeXBIPWI-wLHNoaWImbGFuZz1maSZzaXRIPWVob3N0LWxpdmU%3d#AN=132718839&db=sih>
- CULLBERG, Johan 1984. Psykkinen trauma. Kriisiteoriasta ja kriisipsykoterapiasta. 7. painos. Kouvola: Lehtikanta Oy.
- ERIKSSON, Esa ja ARNKIL, Tom Erik 2009. Huoli puheeksi – opas varhaisista dialogeista. 8. painos. Tampere: Juvenes Print.
- ERVASTI, Kaijus ja NYLUND, Anna 2014. Konfliktinratkaisu ja sovittelu. Helsinki: Edita.
- HAAVISTO, Vaula 2018. Lapsen arki eron jälkeen – Suunnitelma vanhempien yhteistyöstä [verkkodokumentti]. Sosiaali- ja terveysministeriö. [Viitattu 2021-12-14.] Saatavissa: <https://stm.fi/documents/1271139/4816712/Vanhemmuussuunnitelma+osa+1+Tietoa+vanhemmille/efaf4df4-68fd-470a-afa6-1946d306bdc5/Vanhemmuussuunnitelma+osa+1+Tietoa+vanhemmille.pdf>
- HAAVISTO, Vaula 2019. Vanhemmuussuunnitelma sovinnollista eroa tukemassa. Julkaisussa: HAKULINEN, Tuovi, LAAJASALO, Taina ja MÄKELÄ, Jukka (toim.) Vanhemmuuden ja parisuhteen tuen vahvistaminen – Teoriasta käytäntöön. Helsinki: PunaMusta. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos, 59–65.
- HAAVISTO, Vaula ja KEKÄLE, Jari 2017. Perheasioiden sovittelu vanhemmuuden tukena erotilanteessa. Julkaisussa: PRUUKI, Heli ja SINKKONEN, Jari (toim.) Lapsi ja ero – Eväitä eteenpäin. Helsinki: Kirjapaja, 179–197.
- HOKKANEN, Tiina 2005. Äitinä ja isänä eron jälkeen – yhteishuoltajavanhemmuus arjen kokemuksena. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Väitöskirja. [Viitattu 2022-07-27.] Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/13289/9513921794.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

HUOVINEN, Jenna 2021. Turvallinen rinnakkaisvanhemmuus. Helsinki: Helsingin yliopiston sosiaalitieteiden maisteriohjelman Pro gradu -tutkielma. [Viitattu 2021-11-26.] Saatavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/334132/Huovinen_Jenna_Maisterintutkielma_2021.pdf?sequence=2&isAllowed=y

KAUKOLUOTO, Eeva 2010. Onko varhaisentuen päiväkotikiinnitys mahdollinen? Tutkimus varhaiskasvatuksen yhteisöllisestä kehittämisestä. Helsinki: Helsingin yliopiston käyttäytymistieteiden laitos. Tutkimus.

KIIANMAA, Kari 2008. Hyvä ero, uusi elämä. Porvoo: Multikustannus.

KÄÄRIÄINEN, Aino, HÄMÄLÄINEN, Juha ja PÖLKKI, Pirjo 2009. Ero, vanhemmuus ja tukeminen. Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto.

LAMPI, Jussi 2022. POSOTE20 SOTE-rakenneuudistus loppuraportti [verkkodokumentti]. POSOTE20 Tulevaisuuden sote-keskus sote-rakenneuudistus. [Viitattu 2022-05-30.] Saatavissa: https://www.posote20.fi/media/sote-rakenneuudistus-loppuraportit/soterakenneuudistus_posote20_hankkeen_loppuraportti.pdf

LASTENSUOJELULAKI. L 13.4.2007/417. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2022-02-02.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L1P6>

MAK, Miranda Chi Kuan, YIN, Lu, LI, Minghui, CHEUNG, Ray Yu-hin ja OON, Pey-Tee 2020. The Relation between Parenting Stress and Child Behavior Problems: Negative Parenting Styles as Mediator. *Journal of child & family studies* 11/2020, 2993–3003. [Viitattu 2022-01-28.] Saatavissa: <https://web-s-ebsohost-com.ezproxy.savonia.fi/ehost/detail/detail?vid=16&sid=aa4e18b9-03df-4b62-bd87-154bd9d659a1%40redis&bdata=JkF1dGhUeXBIPWI-wLHNoaWImbGFuZz1maSZzaXRIPWVob3N0LWxpdmU%3d#AN=146342482&db=sih>

MOON, Michelle 2011. The Effects of Divorce on Children: Married and Divorced Parents' Perspectives. *Journal of Divorce & Remarriage* 5/2011, 344–349. [Viitattu 2022-01-28.] Saatavissa: <https://web-s-ebsohost-com.ezproxy.savonia.fi/ehost/detail/detail?vid=4&sid=aa4e18b9-03df-4b62-bd87-154bd9d659a1%40redis&bdata=JkF1dGhUeXBIPWI-wLHNoaWImbGFuZz1maSZzaXRIPWVob3N0LWxpdmU%3d#anchor=Translate&AN=63294832&db=sih>

OREN, Dror ja HADOMI 2020. Let's Talk Divorce - An Innovative Way of Dealing with the Long-Term Effects of Divorce through Parent-Child Relationships. *Journal of Divorce & Remarriage* 2/2020, 148–167. [Viitattu 2021-11-29.] Saatavissa: <https://web-p-ebsohost-com.ezproxy.savonia.fi/ehost/detail/detail?vid=6&sid=f941182d-c5c5-4da3-8279-2ad301af1b24%40redis&bdata=JkF1dGhUeXBIPWI-wLHNoaWImbGFuZz1maSZzaXRIPWVob3N0LWxpdmU%3d#db=sih&AN=141314649&anchor=Translate>

PAJULAMMI, Henna 2014. Lapsi, oikeus ja osallisuus. Lapin yliopisto. Oikeustieteen tiedekunta. Yliopistollinen väitöskirja. [Viitattu 2022-06-16.] Saatavissa: [https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.savonia.fi/teos/BAXBBXATDBEEC#/kohta:III\(\(20\)LAPSEN\(\(20\)OIKEUS\(\(20\)OSALLISTUA\(\(\(20\)SIS\(\(c4\)LT\(\(d6\)\(\(20\)JA\(\(20\)JURIDINEN\(\(20\)VIITEKEHYS\(\(20\):\(1\(\(20\)Johdannoksi\(\(20\)/piste:b6656](https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.savonia.fi/teos/BAXBBXATDBEEC#/kohta:III((20)LAPSEN((20)OIKEUS((20)OSALLISTUA(((20)SIS((c4)LT((d6)((20)JA((20)JURIDINEN((20)VIITEKEHYS((20):(1((20)Johdannoksi((20)/piste:b6656)

PAJULO, Marjukka ja PYYKKÖNEN, Nina 2011. Mentalisaatiokyky varhaisessa vanhemmuudessa. Julkaisussa: SINKKONEN, Jari ja KALLAND, Mirjam (toim.) Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki: WSOYpro Oy, 71–94.

POHJOIS-SAVON MAAKUNTA 2020. POSOTE20 Tulevaisuuden sote- keskus hankesuunnitelma [verkkodokumentti]. Pohjois-savon maakunta. [Viitattu 2022-05-30.] Saatavissa: https://innokyla.fi/sites/default/files/2020-11/POSOTE20_Tulevaisuuden_sote_keskus_Hankesuunnitelma.pdf

POSOTE20 s.a.a. Tulevaisuuden sote-keskus-ohjelma [verkkojulkaisu]. Tulevaisuuden sote-keskus sote-rakennuudistus Pohjois-Savossa. [Viitattu 2021-12-14.] Saatavissa: <https://www.posote20.fi/tietoa-hankkeesta/tulevaisuuden-sote-keskus.html>

POSOTE20 s.a.b. Tietoa hankkeesta [verkkojulkaisu]. Tulevaisuuden sote-keskus sote-rakennuudistus Pohjois-Savossa. [Viitattu 2022-02-17.] Saatavissa: <https://www.posote20.fi/tietoa-hankkeesta.html>

RUISMA, Teresa 2018. Erosta selviytyminen ja eron jälkeinen yhteistyövanhemmuus. Tampere: Tampereen yliopisto (Pori). Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Sosiaalityön pro gradu -tutkielma. [Viitattu 2021-11-29.] Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/104563/1541691672.pdf?sequence=1>

SALONEN, Kari, ELORANTA, Sini, HAUTALA, Tiina ja KINOS, Sirppa 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa [verkkodokumentti]. Turun ammattikorkeakoulu. [Viitattu 2022-08-18.] Saatavissa: <https://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166494.pdf>

SAVONIA s.a. Opetussuunnitelma [verkkojulkaisu]. Savonia. [Viitattu 2022-08-14.] Saatavissa: <https://www.savonia.fi/opiskele-tutkinto/tutkinnot-ja-hakeminen/opetussuunnitelmat/tulostinystavallinen-opetussuunnitelma/?krtid=1022>

SIEGEL, Daniel J. 2016. Mindsight – Muutoksen tiede. Helsinki: Viisas Elämä Oy

SINKKONEN, Jari 2011. Kiintymyssuhdenäkökulma vanhempien avo- tai avioeroon. Julkaisussa: SINKKONEN, Jari ja KALLAND, Mirjam (toim.) Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki: WSOYpro Oy, 173–182.

SOSIAALIHUOLTOLAKI. L. 30.12.2014/1301. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2022-06-21.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>

STM s. a. Vanhemmuussuunnitelma [verkkodokumentti]. Sosiaali- ja terveysministeriö. [Viitattu 2022-02-02.] Saatavissa: <https://stm.fi/documents/1271139/4816712/Vanhemmuussuunnitelma+osa+3+Suunnitelmapohja>

SÄRKKÄ, Ulla 2022-08-03. POSOTE20 Tulevaisuuden sotekeskus -hanke. Palautetta videoon liittyen [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja Annu Hämäläinen, Iida-Sofia Jänkälä ja Essi Talander. [Tulostettu 2022-08-06.]

TALANDER, Essi 2022-08-02. Webropol-kyselyn tulokset [valokuva]. Sijainti: Kuopio: Essi Talanderin henkilökohtaiset kokoelmat.

TASKINEN, Sirpa 2010. Lastensuojelulain soveltaminen. Helsinki: WSOYpro Oy

TILASTOKESKUS 2021. Siviilisäädyn muutokset muuttujina Vuosi ja Tiedot [verkkojulkaisu]. Tilastokeskus. [Viitattu 2021-11-26.] Saatavissa: https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vrm__ssaaty/statfin_ssaaty_pxt_121e.px/table/tableViewLayout1/

VALTIONEUVOSTO 2017. Ensimmäinen suomenkielinen vanhemmuussuunnitelma julkaistu [verkkojulkaisu]. Valtioneuvosto. [Viitattu 2022-01-12.] Saatavissa: <https://valtioneuvosto.fi/-/1271139/ensimmainen-suomenkielinen-vanhemmuussuunnitelma-julkaistu>

VALTIONEUVOSTO s. a. Mikä sote-uudistus? [verkkojulkaisu]. Valtioneuvosto. [Viitattu 2021-12-14.] Saatavissa: <https://soteuudistus.fi/uudistus-lyhyesti->

YLEISSOPIMUS LAPSEN OIKEUKSISTA. L 21.8.1991/60. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2022-06-16.] Saatavissa: https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_2

LIITE 1: INFOVIDEON KÄSIKIRJOITUS

Infovideon käsikirjoitus

Taustalla musiikkia koko videon ajan. Videonpätkät eivät vaihdu yhtä aikaa puheen kanssa. Video tekstitetään saavutettavuuskriteerien mukaisesti. Videon kesto on noin kaksi minuuttia.

Aloituskuva, missä lapsi pitää hiekkaleluja käsissään ja POSOTE20-logo.

“Mikä on vanhemmuussuunnitelma?” -Lapsen äänellä *(Kuva lapsista istumassa puistonpenkillä.)*

“Vanhemmuussuunnitelma on Sosiaali- ja terveysministeriön kehittämä työväline erovanhemmuteen, jota myös Terveyden ja hyvinvoinnin laitos tukee.” *(Taustalla videota lasten touhuista.)*

“Suunnitelman tarkoituksena on auttaa eron keskellä olevia vanhempia sopimaan lasten asioista yhteisymmärryksessä.” *(Taustalla videota lasten touhuista.)*

“Tärkeintä olisi keskittyä lapsen etuun ja jättää vanhempien väliset ristiriidat takaa-alalle. Vanhemmat ovat oman lapsensa asiantuntijoita suunnitelmaa tehdessään.” *(Taustalla videota lasten touhuista.)*

“Vanhemmuus säilyy myös eron jälkeen, mikä olisi syytä huomioida vanhempien välisessä yhteydenpidossa. Lasten kannalta olisi tärkeää, että vanhempien välinen yhteydenpito toimii erimielisyyksistä huolimatta.” *(Taustalla videota lasten touhuista.)*

“Asumisjärjestelyt ovat lapsen elämän merkittävä osa-alue ja vaikuttavat hänen arkeensa muun muassa koulun tai varhaiskasvatuksessa käynnin suhteen. Myös taloudellisilla asioilla on roolinsa lapsen asioista sovittaessa.” *(Taustalla videota lasten touhuista.)*

“Lapsen mielipiteet tulee ottaa huomioon suunnitelmaa tehdessä ikätaso huomioiden ja vanhemmuussuunnitelmassa on oma osio nuorten kanssa asioiden sopimiseen.” *(Taustalla videota lasten touhuista.)*

“Vanhemmuussuunnitelma saa olla oman näköinen, jolloin se palvelee tarkoitustaan paremmin. Ajatuksena on kuitenkin tehdä suunnitelma perheelle omaan käyttöön eikä se ole juridinen asiakirja.” *(Taustalla videota lasten touhuista.)*

“Annetaan lapsen olla lapsi myös eron keskellä.” -Lapsen äänellä *(Taustalla videota lasten touhuista.)*

Loppukuva hiekkaleluista, jossa kiitokset, tekijät ja POSOTE20-logo

Materiaali

Kuvissa ja videoissa lapset esiintyvät tunnistamattomasti.

- Lapsi tekemässä hiekkakakkuja
- Lapset keinumassa
- Aikuinen lapsen kanssa kuvissa
- Lapsi laskemassa liukumäkeä
- Lapset istumassa puistonpenkillä
- Lapset keinumassa vieterimopoilla
- Kuva hiekkaleluista

LIITE 2: KYSELY VANHEMMUUSSUUNNITELMAN INFOVIDEOSTA

Kysely vanhemmuussuunnitelman infovideosta

Olemme kolmannen vuoden sosionomi (AMK) opiskelijoita Savonia ammattikorkeakoulusta. Teemme kehittämistyömme POSOTE20 Tulevaisuuden sotokeskus –hankkeelle. Kehittämistyömme on infovideo vanhemmuussuunnitelmasta, jonka tavoitteena on lisätä tietoa vanhemmuussuunnitelmasta.

Kyselyyn vastaaminen tapahtuu anonyymisti, eikä vastaajan henkilöllisyys tule ilmi. Vastaaminen kestää muutaman minuutin.

1. Millä alalla työskentelet?

- Sosiaaliala
- Terveysala
- Sivistysala
- Muu, mikä? _____

2. Vastaa seuraaviin väittämiin

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Videon aloitus herätti mielenkiinnon	☐	☐	☐	☐	☐
Lapsen ääni herätti tunteita	☐	☐	☐	☐	☐
"Lapsi keskiössä" -ajatus välittyi videosta	☐	☐	☐	☐	☐
Sain käsityksen vanhemmuussuunnitelmasta	☐	☐	☐	☐	☐
Mielenkiinto säilyi videon loppuun saakka	☐	☐	☐	☐	☐
Video oli sopivan mittainen	☐	☐	☐	☐	☐
Kuvat tukivat videon aihetta	☐	☐	☐	☐	☐
Videon ääni oli selkeä	☐	☐	☐	☐	☐
Tekstitystä oli helppo seurata/lukea	☐	☐	☐	☐	☐

LIITE 3: LUPALOMAKE LASTEN KUVAUKSEEN JA ÄÄNITYKSEEN

Lupalomake

Olemme kolmannen vuoden sosionomi (AMK) opiskelijoita Savonia ammattikorkeakoulusta. Teemme kehittämistyömme POSOTE20 Tulevaisuuden sotekeskus –hankkeelle.

Kehittämistyömme on infovideo vanhemmuussuunnitelmasta, jonka tavoitteena on lisätä tietoa vanhemmuussuunnitelmasta.

Tämä lupalomake koskee kehittämistyötä liittyen infovideoon vanhemmuussuunnitelmasta. Lapsen henkilöllisyys ei tule videosta esille eikä lapsi ole tunnistettavissa materiaaleista.

Lapseni saa esiintyä videolla tunnistamattomasti

Kyllä ___

Ei ___

Lapseni ääntä saa käyttää videon taustalla

Kyllä ___

Ei ___

Aika ja paikka

Allekirjoitus ja nimenselvennös

Yhteistyöterveisin:

Annu Hämäläinen

Iida-Sofia Jänkälä

Essi Talander

LIITE 4: LINKKI INFOVIDEOON

<https://www.youtube.com/watch?v=qR7ttL6C9eA>